

Boek III

DE FABRIQUEUR

Mathijs Konings

1781-1822

Heideveld met schapen

Schapen geven mest die gebruikt wordt om de schrale grond te verrijken, ze leveren wol om te weven en hun vlees komt beschikbaar als waardevolle aanvulling op het karige menu. En dat allemaal zonder kunstmest en op loopafstand van hei, potstal en huisweverij. Volledig in overeenstemming met de hedendaagse opvattingen over duurzaam en milieuvriendelijk produceren. Een mooi plaatje, maar de werkelijkheid is verre van idyllisch.

In 1739 telt Tilburg 700 weefgetouwen die voor Leidse lakenhandelaars in bedrijf zijn. De wevers zijn thuiswevers die in opdracht van lakenhandelaren en fabrieken werken. Ze worden “fabriqueurs” genoemd. In 1794 stelt een grote groep fabriqueurs een petitie op voor de regering in Den Haag met het verzoek *“dat de concessie aan die van Tilborg en Goirle tot het fabriqueeeren van wollen laeken door Hun Hoogmogenden en voorige hertogen goedgunstig verleend, in volle kracht blijven en daarvan het volle genot moge worden genooten”*. De petitie wordt aangenomen.

In 1812 zijn er 4.580 textielarbeiders in Tilburg waarvan 89% thuiswever is. Hun leef- en werksituatie is nog steeds abominabel, want de wevers leven volgens de Leidse lakenfabrikant Pieter van Dooren in *“nare en afzigtelijke hutten, waarvan veele derzelve zich ternauwernood voor de regen en wind kunnen verschuylen”*

Laten we dit in gedachten houden bij het lezen van het levensverhaal van Mathijs Konings en zijn gezin.

December 2022

Ad Konings

Voorwoord

Mathijs Konings, kleinkind en naamgenoot van stamvader Mathijs Konings uit Genk, zal de droom waarmaken waarmee zijn grootvader in 1754 naar het dorp Tilburg komt: het opbouwen van een eigen familiebedrijf voor de productie van wollen stoffen. Mathijs heeft van jongs af aan grote belangstelling voor weven. Het leven als boer ligt hem niet zo. Hij beseft wel dat hij met weven alleen economisch gezien geen stevige basis heeft, daarom zet hij in op een combinatie van landbouw en weven.

Het verbaast dan ook niemand dat hij zijn oog laat vallen op Petronella de Bekker, een pittige volleerde boerin. Zij gaat leidinggeven aan de landbouwwerkzaamheden op de boerderij. Als het nodig is, worden voor het zware werk dagloners ingehuurd. Op topdagen helpt Mathijs natuurlijk ook, maar zijn hoogste prioriteit ligt bij de opzet en uitbouw van zijn weverij. Daar is hij succesvol in: rond 1820 is hij fabrikant en heeft een ruime fabriekswoning in de Langstraat in de Hasselt met 4 man personeel.

Mathijs sterft in 1822, op jonge leeftijd. Petronella blijft achter met een jong gezin. Zij zal Mathijs 33 jaar overleven. Het levensverhaal van Mathijs Konings is dus vooral het levensverhaal van zijn sterke vrouw Petronella de Bekker. De belangrijkste gebeurtenissen uit hun leven passeren de revue: hun huwelijk, de gezinsvorming, de opbouw van boerderij en weverij, de aankoop en verwerking van onroerende goederen. Ook de verdrietige momenten krijgen hun plaats.

We verkennen de familiale achtergronden van Petronella: we maken kennis met de families De Bekker en Van Asten. Het eerste deel eindigt met de dood van Petronella in 1856 en de inhoud en uitvoering van haar testament. Daarmee is het verhaal nog niet ten einde. Aansluitend beschrijven we in afzonderlijke hoofdstukken de levens

van 4 van hun 5 in leven gebleven kinderen. Hun jongste zoon Mathijs wordt onze voorvader en krijgt als drager van de genealogische fakkel in Boek IV zijn eigen levensverhaal met als titel *“Mathijs Konings, de laatste boer”*.

Even kennismaken

Mathijs wordt geboren op 1 mei 1781 in Tilburg in de wijk Westheijkant. Hij is de oudste zoon van Hendrik Matthijs Konings en Maria Elisabeth Putters.

Hij komt uit een klein gezin met twee kinderen: Mathijs zelf en zijn twee jaar jongere broer Jan. Hij komt niet alleen uit een klein gezin, maar ook uit een erg kleine familie. Zo klein, dat we verbaasd zijn dat we dit verhaal kunnen schrijven. Zijn grootvader Mathijs, is een immigrant die in 1753 als vrijgezel vanuit Genk naar Tilburg komt. Hij krijgt in zijn erg korte huwelijk met Anna Beijstere slechts 1 kind: Hendrik Mathijs.

Vader en zoon hebben ieder hun eigen levensverhaal gekregen met als titel: *De Immigrant en De Pionier*

Een gezin met slechts een enkel kind, is een erg riskante aangelegenheid. In de periode rond 1800 is de levensverwachting erg laag en de kindersterfte hoog. Er heersen veel besmettelijke ziekten met vaak een fatale afloop. Pest, dysenterie, pokken, tyfus, malaria, en ook tuberculose maken veel dodelijke slachtoffers, vooral onder kinderen.

In deze slechte tijden is de gemiddelde levensverwachting lager dan 35 jaar, in betere tijden worden de mensen gemiddeld rond de 40 jaar oud. Er zijn in die tijd wel degelijk ook (zeer) oude mensen maar hun aantal is erg klein. Hendrik blijft gelukkig in leven. Maar ook zijn gezin blijft klein: twee jongens, Mathijs en Jan. En Mathijs zal op jonge leeftijd overlijden

Mathijs trouwt met Petronella de Bekker

Mathijs en Petronella groeien beiden op in het noorden van Tilburg. Ze zien elkaar van jongsaf aan regelmatig in het voorbijgaan en in de kerk. Petronella wordt geboren op 2 april 1785 in de Hasselt. Ze is bijna 5 jaar jonger dan Mathijs. Zij worden verliefd en trouwen 24 april 1809; het jaar waarin Tilburg stadsrechten krijgt. Twee jonge mensen met grootse plannen. In het trouwboek van 1809 lezen we:

“Matthijs Konings meerderj. jongeman geboren en wonende alhier van professie wever geassisteerd met zijn vader Hendrikus Konings dewelke verklaarde in ’t huwelijk te consenteren met Pitronella de Bekker meerderj. jonge dogter geboren en wonende als voor geassisteerd met haar vader Govert de Bekker dewelke mede zijn consent te kennen gaf. Ingeschreven (.....) Tilburg den agsten van grasmaand 1800 en negen Getrouwd den 24 van Grasmaand 1809.”

Vroeg weduwe

Petronella zal haar man 33 jaar overleven. In die 33 jaar zal zij als *“weduwe Mathijs Konings”* haar boerderij actief blijven leiden. Ze doet zelfstandig grotere en kleinere aankopen en houdt de regie, ook in de laatste fase van haar leven. Ze overlijdt op zaterdagmiddag 22 maart 1856 om 16.00 uur. Ze wordt bijna 71 jaar oud. Schoonzoon Peter van der Staak, 41 jaar en boer, geeft haar overlijden aan op het gemeentehuis vergezeld van buurman Cornelis Somers, 49 jaar oud.

Wie zijn deze sterke vrouw en haar familie?

We gaan op zoek naar de familiale achtergronden van Petronella, want zij verdient een volwaardige plaats naast haar man. Het eenzijdig opzetten van stambomen vanuit de mannelijke lijn is om meerdere redenen discutabel geworden want er wordt daardoor geen recht gedaan aan

het feit dat het genetisch materiaal van de moeder een even belangrijke inbreng heeft bij het samenstellen van het pakket van sterke en zwakke eigenschappen waar een kind het in zijn leven mee moet zien te redden. En laten we de opvoeding niet vergeten die een kind krijgt. Als het kind trouwt is de basis gelegd voor zijn verdere leven. Met die “rugzak” zal het op pad moeten. We gaan we gemotiveerd en nieuwsgierig op zoek.

Het gezin waarin Petronella opgroeit, ziet er heel anders uit dan dat van Mathijs. Het bestaat niet uit twee, maar uit acht kinderen: vier uit een eerder huwelijk van haar vader Govert Martinus de Bekker met Geertrui van Pelt, en vier uit zijn huwelijk met haar moeder Petronella van Asten. We maken dadelijk uitgebreid met hen kennis. Beide gezinnen De Bekker en Konings wonen in het noorden van Tilburg, het woon/werkgebied van kleine boeren en thuiswevers. Bij het verkennen van de achtergrond van Petronella van Asten, de moeder van Petronella de Bekker, ontdekken we een nauwe relatie tussen de drie families. Volg ons op onze ontdekkingsstocht.

Kennismaken met Familie Van Asten

De ouders van Petronella van Asten zijn Servaas Van Asten en Anna Maria Snellen. Servaas woont in de wijk Berkdijk en trouwt op 20 februari 1746 te Tilburg met Anna Maria uit dezelfde wijk. Zij worden de ouders van een gezin van acht kinderen waarvan Petronella de oudste dochter is. Zij trouwt met Govert de Bekker en wordt de moeder van onze voormoeder Petronella de Bekker, echtgenote van Mathijs Konings.

Gezin Van Asten-Snellen

1. Cornelius van Asten, geboren 30 november 1747
2. Petronella van Asten geboren 25 maart 1749
3. Johannes van Asten, geboren 1 januari 1751

4. Adriana van Asten, geboren 8 januari 1753
5. Joanna Maria van Asten, geboren 9 februari 1755
6. Joanna M. van Asten, geboren 15 januari 1756
7. Cornelius van Asten, geboren 22 oktober 1757
8. Servaas van Asten, geboren 21 januari 1761.

Slechts drie van de acht kinderen trouwen en stichten een gezin: Petronella, Johannes en Adriana. De afstammelingen van deze kinderen vormen de basis voor het relatienetwerk dat tussen de leden van de families De Bekker, Konings en Van Asten gaat ontstaan.

Openbare verkoop in de herberg van Bierens

Op 13 januari 1830 wordt er een bijeenkomst belegd door de familieraad van de familie Van Asten. Dit is een uitgelezen kans om kennis te maken met een aantal leden van de familie Van Asten en hun aangetrouwde relaties. En we willen ook wel meemaken hoe in 1830 een veiling precies verloopt.

De rechtbank van eerste aanleg in Den Bosch, heeft tijdens de zitting van 31 december 1829 autorisatie verleend voor het houden van de publieke verkoop. Het familieberaad wordt voorgezeten door mr. Willibrord Dams, plaatsvervangend vredesrechter van Tilburg.

Waarom de veiling

Er zijn kort geleden 2 personen overleden: Antonetta Van den Berg, weduwe van Jan van Asten en Adriaan Poulusse, weduwnaar van Hendrica van den Berg. Antonetta en Adriaan overlijden beiden in 1829. De veilingprocedure is opgezet om de verschillende erfenissen te regelen en daarbij de belangen veilig te stellen van de 4 minderjarige ouderloze kinderen van Adriaan Poulusse en Hendrika van den Berg. De veiling is bedoeld om de marktwaarde van de te verdelen onroerende goederen vast te stellen en familieleden de kans te bieden onroerend goed te

kopen. De aankopen zullen worden verrekend op basis van de gemaakte verdeelsleutel.

Deelnemers aan de veiling

1.	Servaas van Asten jr.	wever
2.	Servaas Smulders,	wever
3.	Peter de Bekker	fabrikant
4.	Petronella de Bekker (Weduwe Mathijs Konings)	boerin
5.	Anna-Christina v.d. Bergh	zonder
6.	Vincent Besters Goirle	dagloner
7.	Jan-Baptist Besters	wever
8.	Margo Besters vrouw van	
9.	Cornelis Pijnenborg	wever
10.	Willemijn van den Bergh e.v.	
11.	Jan Willemse boer	toezienend voogd
12.	Johannes Poulusse	schoenmaker
13.	Johannes van Hest	voogd ad hoc

Een mooie gelegenheid om de aanwezige deelnemers hun plaats te geven in het familienetwerk

Deelnemer 1: Servaas van Asten jr

Servaas jr. is de jongste zoon van Servaas Van Asten en Anna Maria Snellen. Hij is 69 jaar en groeide op in 't Laar. Op 9 mei 1790 trouwt hij met Catharina den Ouden, afkomstig uit de wijk Velthoven. Catharina overlijdt 6 mei 1796. In hun korte huwelijk krijgen ze drie kinderen, drie jongens. Servaas hertrouwt met Isabella Horsten. Zij krijgen vijf kinderen. Servaas overlijdt op 28 juni 1830 in zijn woning Laar 210.

Deelnemer 2: Servaas Smulders

Servaas Smulders is 44 jaar. Hij is de zoon van Adriana Van Asten en Norbart Smulders. Hij is op de veiling aanwezig omdat hij zijn moeder Adriana in rechte opvolgt. Zij overlijdt 15 januari 1823 op 70-jarige leeftijd.

Deelnemers 3 en 4: Petronella en Peter de Bekker

Zij zijn respectievelijk 45 en 40 jaar oud. Broer en zus zijn aanwezig vanwege het erfdeel van hun moeder Petronella de Bekker-Van Asten die 24 december 1827 is overleden.

Deelnemer 5: Anna-Christina Van den Bergh

Om de overige aanwezigen te kunnen plaatsen moeten we eerst nader kennis maken met de familie Van den Bergh die via huwelijk een formele band krijgt met de familie Van Asten.

Jan van Asten, de oudste zoon van Servaas van Asten en Anna Maria Snellen, trouwt met Antonetta, een van de dochters van Sebastiaan van den Bergh. Anna Christina is een zus van Antonetta. Antonette is enkele maanden eerder, op 22 oktober 1829, overleden. Haar man Jan van Asten overleed enkele jaren eerder op 11 januari 1825.

Deelnemers 6, 7, 8: Vincent, Jan-Baptist en Margo Besters

Zij zijn de kinderen van Margareta (Margo) Van den Bergh en Hendrik Besters. Beiden zijn overleden. Hun dochter Margo is samen met haar echtgenoot Cornelis Pijnenburg (deelnemer 9) en haar beide broers bij de deling aanwezig.

Deelnemers 10 en 11: Jan Willemse en Willemijn van den Bergh

Willemijn is de jongste zus van Antonetta Van den Bergh. In 1808 trouwt ze met Jan Willemse. Zij zijn op de veilingdag nog in leven en vergezeld door hun vier kinderen: Peter (1812), Maria Elisabeth (1816), Adriana (1822) en Johannes (1824).

Deelnemer 12: Johannes Poulusse

Jan is de zoon van Hendrica van den Bergh en Adriaan Jan Poulusse. In 1809 woont het gezin in Oostheijkant nr. 828. Adriaan overlijdt 7 maart 1829. Zoon Jan deed aangifte. Hij is pas 21 jaar en heeft nu al zijn beide ouders verloren. Hij neemt in de familieraad de plaats in van zijn gestorven ouders. De belangen van zijn minderjarige broers en zussen zijn toevertrouwd aan de voogden Jan Willemse en Jan van Hest.

Deelnemer 13: Johannes van Hest

Voor de functie van voogd ad hoc, wordt vaak geen familielid gevraagd om voldoende onafhankelijkheid te kunnen garanderen in het belang van de betrokken minderjarigen

De familieraad heeft enkele weken eerder onder voorzitterschap van de plaatsvervangend vredesrechter Willibrordus Dams, de voorwaarden geformuleerd voor de executie van het testament van Johannes van Asten (+1825) en zijn vrouw Antoinette van den Berg (+1829). Zij hebben een voorlopige verdeling gemaakt van de erfenis:

Voorlopige verdeling

De helft van de goederen gaat ieder voor 1/3 deel naar:

- Servaas van Asten
- Servaas Smulders
- Peter de Bekker en Petronella van Asten

De andere helft gaat ieder voor 1/3 deel naar:

- Anna-Christina van den Berg
- Vincent Besters, Jan-Baptist Besters, Margo Besters en haar kinderen
- Willemijn van den Berg en Johannes Poulusse en zijn 4 minderjarige broers en zussen

Verloop van de veiling

Koop 1

Twee woningen met schop en hof groot ongeveer 16 roeden, en 55 ellen gelegen Berkdijk 260. De huur blijft voor de verkopers. Opbrengst: 455 gulden

Koop 2

Een perceel teelland, ongeveer een halve bunder gelegen aan de Berkdijk. Te aanvaarden als de oogst "aan de stoppelen is" (van het veld is). De koper krijgt de lopende pacht. Het afbieden begint bij 600 gulden. Servaas Smulders wordt eigenaar voor een bedrag van 250 gulden.

Koop 3

Perceel weiland ongeveer 66 roeden, eveneens gelegen in de wijk Berkdijk aan het Heijent. Dezelfde voorwaarden als bij koop 2. Servaas Smulders wordt eigenaar voor een bedrag van 250 gulden

Koop 4

Een perceel teelland, groot ongeveer 65 roeden, gelegen in de wijk Korvel in de Laarse Akker of Schijf. Opbrengst 170 gulden.

Koop 5

Een perceel teelland, ongeveer 15 roeden, gelegen in de wijk Korvel en Laar. Petronella biedt 10 gulden en wordt de eigenaresse. Ze blijkt geboden te hebben voor Peter Franken, dagloner.

Koop 6

Een perceel teelland, ongeveer 66 roeden Berkdijk aldaar genaamd den Schaapsdijk. De opbrengst is een bedrag van 212 gulden.

Koop 7

Een perceel weidegrond ongeveer half bunder Berkdijk. Aanvaarding met St.Maarten. Petronella biedt 101 gulden en wordt eigenaresse. We begrijpen niet wat Petronella met een flink stuk weiland in de wijk Berkdijk moet. We denken dat ze melkkoeien heeft en voor goede weidegrond moet je in het “natte” zuiden van Tilburg zijn.

Koop 8

Een perceel schaarbos ongeveer 25 roeden, gelegen in de wijk Korvel-Laar Te aanvaarden met St Jan. De opbrengst is een bedrag van 48 gulden.

Koop 9

Een perceel schaarbos, ongeveer 41 roeden, gelegen onder Goirle. De opbrengst is 150 gulden.

Koop 10

Een perceel turfveld, ongeveer 17 roeden, gelegen aan de Leije tussen de Stenenbrug en de Maasdijkse brug te Tilburg. Petronella koopt het perceel voor 6 gulden.

Altijd rooien

We ontdekken dat bomen en schaarhout op de verkochte percelen eigendom van de verkoper blijven: in geen enkele koop vindt verkoop van bomen plaats. Er wordt wel concreet vastgelegd voor welke datum de bomen en het lagere hout moeten zijn geruimd door de verkoper.

De ecologische waarde van bomen speelt schijnbaar geen enkele rol, enkel de economische. Hout is onmisbaar als brandstof en constructiemateriaal. Of er buiten het koopcontract om toch onderhandeld wordt over het overnemen van de bomen is ons niet bekend, maar het is wel aannemelijk. Er moet een aanzienlijke hoeveelheid hout worden gerooid enkel als gevolg van deze ene veiling. Een overzicht van het totaal aantal van 78 bomen:

1^e koop: 1 perenboom en 5 populieren
3^e koop: 10 eiken en 5 berken
6^e koop: 9 eiken, 8 beuken en 1 berk
7^e koop: 4 eiken, 6 berken en het schaarhout behalve dat op de erfscheiding met Jan Baptist Smulders
8^e koop: 17 eiken, 8 berken, 4 mastenbomen en schaarhout. De eikenbomen moet voor St Jan geruimd zijn of voor 24 juni. De andere bomen voor 31 maart.

Kennismaken met de familie de Bekker- van Asten

Martinus de Becker trouwt op 17 april 1735 te Oisterwijk met Petronella van Asten en gaat in Berkel wonen. Petronella wordt geboren 9 september 1707 en is de dochter van Petrus van Asten en Dymphna van Hove. Ze wonen in Tilburg waar ook hun kinderen worden geboren.

1. Godefridus (Govert) de Becker

Hij wordt gedoopt op 13 januari 1736.

Meter is Catharina de Becker.

Hij wordt begraven op 9 april 1740

2. Joannes de Becker

Hij wordt gedoopt op 3 juni 1737.

Meter is Joanna Schoof.

3. Joanna de Becker

Zij wordt gedoopt op 16 oktober 1738.

Meter is Dymphna van Asten.

4. Godefridus (Govert) de Becker

Hij wordt geboren op 24 augustus 1742.

Meter is Dymphna van Asten.

Hij overlijdt op 11 september 1819.

Govert trouwt op 26 april 1779 te Tilburg met

Geertrui van Pelt. Hij hertrouwt **Petronella van Asten**

5. Joannes de Becker

Hij wordt geboren op 17 maart 1745.

6. Anna de Becker

Zij wordt geboren op 7 november 1746.

Meter is Martina van Asten.

Wat meteen opvalt, is het grote aantal keren dat iemand uit de familie Van Asten doopmoeder is. Dit duidt op nauwe betrekkingen tussen beide families en dat zal snel duidelijk worden.

Govert de Becker

Het vierde kind uit het gezin, Godefridus (1742), die Govert wordt genoemd, trouwt in 1765 met Geertrui van Pelt. Na het overlijden van Geertrui trouwt hij in 1779 met Petronella van Asten, oudste dochter van Servaas van Asten en Anna-Maria Snellen. Govert de Bekker en Petronella van Asten worden de ouders van Petronella de Bekker de toekomstige vrouw van onze voorvader Mathijs Konings

1^e Gezin Govert de Bekker en Geertrui van Pelt

In 1765 trouwt oudste zoon Govert Martinus de Bekker woonachtig in de wijk Stokhasselt met Geertrui van Pelt, woonachtig in de Hasselt. Uit dit eerste huwelijk van Govert worden vier zonen geboren.

Het wordt snel duidelijk dat deze kinderen niet in het gezin van hun vader en zijn tweede vrouw opgroeien. Sterker nog, van de 4 kinderen van Govert en Geertrui is helemaal geen informatie te vinden in het Regionaal Archief Tilburg. We hebben daarom geen verder onderzoek gedaan. We stellen ze voor:

1. Martinus de Becker

Hij wordt geboren op 23 mei 1766

Meter is Maria Troij.

2. Henricus de Becker

Hij wordt geboren op 30 oktober 1767

Meter is Ida van Pelt

3. Petrus de Becker

Hij wordt geboren op 19 maart 1770.

Meter is Elisabeth Oerlemans

4. Antonius de Becker

Hij wordt geboren op 2 juli 1773

Meter is Maria Catharina de Becker.

5. Ongedoopt kind

Het kind wordt geboren en

overlijdt op 10 december 1776.

2^e Gezin Govert de Becker en Petronella van Asten

Uit dit tweede huwelijk van Govert met Petronella, gesloten op 26 april 1779, worden vijf kinderen geboren, drie ervan worden volwassen. Faas en Jennemaria overlijden op jonge leeftijd.

1. Gertruda de Bekker

Zij wordt geboren in 1780

Gertrude overlijdt 15 augustus 1815, in het ouderlijke huis in de Hasselt nr. 476.

2. Servatius de Bekker

Hij wordt geboren in 1781

Servaas overlijdt op 2^e kerstdag 1783, 2 jaar oud.

3. Petronella de Bekker

Petronella wordt geboren op 2 april 1785 te Tilburg en overlijdt daar op 22 maart 1856. Zij trouwt op 24 april 1809 met **Mathijs Konings**.

4. Jennemaria de Bekker

We weten enkel haar begraafdatum: 8 juli 1788
Ze is hooguit 2 jaar oud geworden.

5. Peter de Bekker

Hij wordt geboren in 1789 en overlijdt op 9 mei 1843
Peter trouwt in 1810 met Barbara Willems(e).

Enkele jaren na de geboorte van Peter breekt de hel los. De Fransen lopen in 1794 Nederland onder de voet en worden door de patriotten uitbundig verwelkomd. Stadhouder Willem V vlucht met zijn gezin en scheepsladingen vol bezittingen naar Engeland. De Bataafse Republiek (1795-1801) wordt uitgeroepen. In de korte tijd dat de Patriottische Beweging aan de macht is wordt een aantal belangrijke besluiten genomen, zoals dat van de 5e augustus 1796. Dan wordt het verbod op seminaries en kloosterorden opgeheven en vele kerkgebouwen, die ruim 150 jaar geleden door de protestanten werden onteigend, worden aan de katholieken teruggegeven. Het zal nog tot 1853 duren voordat vrijheid van godsdienst in de Nederlandse grondwet wordt opgenomen.

In 1813 lijdt Napoleon een nederlaag in de Slag bij Leipzig. Prins Willem-Frederik, oudste zoon van de in Engeland overleden stadhouder Willem V, vindt het nu het veilig genoeg om naar Nederland terug te keren. In 1814 komt hij per boot aan in Hoek van Holland. Een driemanschap heeft weinig democratisch in het geheim een plan voorbereid. Prins Willem-Frederik kroont zichzelf op 16 maart 1815 tot koning Willem I.

Er is gedegen diplomatiek overleg geweest, want in hetzelfde jaar erkent het Congres van Wenen formeel de koningstitel en voegt het Groothertogdom Luxemburg als bonus toe aan de bezittingen van Willem I. Het Congres wil uit voorzorg ten noorden van Frankrijk een zo sterk mogelijk bewind dat als buffer moet fungeren tussen

Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk. Een koninkrijk van de Noordelijke en Zuidelijke Nederlanden samen straalt de gewenste kracht en eenheid uit.

Willem zal zich niet geliefd maken. Dat komt omdat hij Nederland als zijn persoonlijk bezit beschouwt en vooral oog heeft voor eigen gewin. Hij wordt niet voor niets “koning-koopman” genoemd. Hij is repressief en opvliegend van karakter. Hij staat niet open voor maatschappelijke veranderingen en regelt alles vanuit zijn ivoren toren in Den Haag.

Op 21 september 1815 wordt in Brussel de eenwording van de beide Nederlanden plechtig gevierd. Maar het is niet echt feest. Er is nog te veel sluimerend ongenoegen. Er zit namelijk een fundamentele constructiefout in de grondwet. De bestuurlijke verhoudingen tussen noord en zuid, zijn formeel gebaseerd op 50-50-basis. Maar het noorden heeft 2 miljoen inwoners en het zuiden aanzienlijk meer: 3,5 miljoen. Het gevolg is dat het zuiden onevenredig en veel te weinig formele invloed heeft op het landsbestuur en ook nog eens onevenredig veel belasting moet betalen. Deze Nederlandse “rekenkunde” roept veel verzet op.

We moeten erkennen dat de zakelijke aanpak van Willem ook goede resultaten heeft gebracht. Zijn inzet voor de broodnodige mechanisatie, de stichting van banken voor de financiering van de (zware) industrie en ook de aanleg en verbetering van (water)wegen is goed voor heel Nederland, zowel noord als zuid. Maar dat positieve effect weegt nauwelijks op tegen de onbesuisde en eigenge-reide wijze waarop hij het land bestuurt.

Dat zal hem behoorlijk gaan opbreken. België staat op het punt geboren te worden.

Momentopname van het gezin De Bekker in 1810

In 1810 woont het gezin van Govert (Martinus) Becker, in de wijk Hasselt op nr. 476. We treffen op dit adres de volgende personen aan:

Govert de Bekker	70 jaar	wever
Petronella van Asten	63 jaar	
Peter de Bekker	21 jaar	wever
Barbara Willems	24 jaar	spinster
Geertrude de Bekker	30 jaar	spinster

- Deze momentopname bevat interessante informatie dochter Petronella ontbreekt. Ze is op 24 april 1809 getrouwd met Mathijs Konings en heeft het huis verlaten. Ze wonen Westheijkant 656.
- Peter de Bekker en Barbara Willemse zijn 18 juni 1810 getrouwd en wonen in bij de ouders van Peter. Johanna, zus van Barbara Willems, trouwt in 1813 met Jan Konings, de broer van Mathijs (Gezin de Bekker-Willemse zie bijlage I)

De daarop volgende jaren brengen veel verdriet en tegenslag

- Op 15 augustus 1815 overlijdt, dochter Geertrude 35 jaar oud en ongehuwd.
- Vader Govert overlijdt op 11 september 1819, 77 jaar oud in zijn huis Hasselt 476. Petronella blijft alleen achter. Ze zal hem nog 9 jaar overleven.
- Haar gezichtsvermogen is erg slecht. In 1821 komt zoon Peter met zijn gezin bij haar inwonen.

De natuur speelt op

In november 1815 is het aanhoudend koud. Op 8 december is er strenge vorst waardoor rivieren en pompen bevriezen. De kou houdt ook in 1816 aan. Tot juli moet de kachel blijven branden. En het regent zonder ophouden. Het is een jaar zonder zomer. In de maanden juni, juli en

augustus sneeuwt het zelfs in Noord-Europa en de VS. Van 1 tot 11 september 1816 regent het ontstellend veel. Er zijn talrijke overstromingen. Er breekt een muggenplaag uit, en wat erger is, veel van de oogst gaat verloren en het hooi is zo nat dat het niet opgeslagen kan worden. Er verdrinkt ook veel vee. De gevolgen blijven niet uit: er is schaarste aan levensmiddelen, de prijzen stijgen tot een ongekende hoogte.

Grote groepen mensen, vooral in de grote steden lijden honger. Oorzaak van deze extreme situatie is een uitbarsting van de vulkaan Tambora in Indonesië. Er komt zoveel fijnstof en gas in de atmosfeer dat de zon geen kans krijgt de aarde te verwarmen.

1817 extreem heet en droog, maar zeer goede oogst

1819: een ongelooflijk sterk onweer ontwortelt duizenden bomen. Begin maart is er zeer strenge vorst. Rivieren vriezen dicht. Op 6 maart kan er geschaatst worden op de Zuiderzee.

1820 de volgende jaren zijn de oogsten goed, maar door gebrek aan geld kunnen veel mensen geen levensmiddelen kopen. Er heerst weer hongersnood onder de bevolking. Ook de jaren daarna is sprake van zeer grote klimaatschommelingen

1825 storm en regen, dijken breken door, veel dorpen lopen onder water.

1826 van 2 tot 4 juli wordt een temperatuur gemeten van 33,3° C. De hoogste temperatuur ooit

1827 in januari en februari zijn de rivieren bevroren

1829: in Tilburg worden vanwege de strenge winter, drie weken lang de fabrieken gesloten. Van 15 mei tot medio oktober valt aanhoudend regen. De Peel is een zee van water en er kan geen turf gestoken worden. Er heerst grote armoede. Het is het rampzaligste jaar zonder precedent.

1830 het regent de hele zomer. Op vele plaatsen is er geen oogst. Er zijn veel zieken. Er is gebrek aan alles. Er ontstaan onlusten onder de bevolking.

Bovenstaande gegevens ontleen we aan notities van Pastoor Borret, die van 1792-1830 een dagboek bijhoudt. In de periode 1815-1830 is hij pastoor te Velp, een dorp bij Grave. Bron: www.ppsimons.nl.

Het extreme klimaat houdt in 1830 gelijke pas met de politieke realiteit. Er wordt door de zuidelijke provincies alsnog een geslaagde aanval gedaan op het weinig democratisch Nederlandse staatsbestel. Zij accepteren het autoritaire bestuur van Willem I niet langer. Ze willen meer inspraak en minder belastingen. De invoering van het Nederlands als voertaal is de druppel die de emmer doet overlopen. Het zuiden is het autoritaire bewind van Willem beu. Ondanks de emotie en opwinding is er een mogelijkheid tot vergelijk. De opstandelingen zeggen wel te kunnen leven met de zoon van Willem op de troon (de latere koning Willem II). Maar vader Willem voelt zich beledigd, ontsteekt in woede en is voor geen reden vatbaar: de afscheiding is onontkoombaar.

De zorgen van moeder Petronella van Asten

Rond 1826 neemt Petronella Van Asten, weduwe van Gouvert de Bekker, na lang aarzelen het besluit om haar zorgen voor te leggen aan haar notaris. Ze is 77 jaar, heeft een broze gezondheid en is blind. Ze spreekt tegen de notaris openlijk haar onzekerheid uit over wat er met haar bezittingen zal kunnen gebeuren als zij is overleden. Ze wil de kans op onenigheid tussen haar kinderen voorkomen en wil voor haar eigen gemoedsrust een testament opmaken. Er hebben enkele gesprekken bij haar thuis plaatsgevonden. Op 8 februari 1826 is het zo ver, de akte kan officieel worden ondertekend. Terwijl ze zit te

wachten op de komst van de notaris laat Petronella in gedachten haar leven de revue passeren.

Samen met haar man Govert heeft ze een bedrijf en gezin opgebouwd. Er was niet altijd vreugde en blijdschap. Integendeel. Van hun 5 kinderen zijn er in 1826 nog maar twee in leven. Ze maakte van nabij mee dat de eerste twee kinderen van haar dochter Petronella en haar man Mathijs kort na hun geboorte overlijden. Dat was in 1810 en 1812.

Ze kent de pijn en het verdriet bij het verlies van een kind maar al te goed. Zelf heeft zij ook twee kinderen op zeer jonge leeftijd verloren. Dochter Jennemaria overlijdt in juli 1788, bijna 2 jaar oud en het overlijden van zoon Faas op Tweede Kerstdag 1781 herinnert ze zich als de dag van gisteren. Wat een feestdag moest zijn, verandert in een dag van rouw.

Maar ondanks alle ellende prijst Petronella zich gelukkig met haar twee overgebleven kinderen, Petronella en Peter. Ze zijn beiden getrouwd en hebben een gezin. Peter en schoonzoon Mathijs werken ieder hard aan de opbouw van een eigen weverij.

Als haar man Govert in 1819 sterft, ervaart ze in volle hevigheid wat het betekent om blind te zijn. Govert was haar ogen en oren. Het valt niet mee om goed voor jezelf te zorgen als je alleen bent en blind. Daarom is ze erg blij dat Peter met vrouw Barbara en hun kinderen bij haar inwonen.

De periode 1819-1826 was een tijd van zware beproevingen. De schrik slaat haar weer om het hart als ze terugdenkt aan 1821 en 1822 waarin haar kleinkind Hendrik Konings 7 maanden na zijn geboorte overlijdt; gevolgd door de rampzalige 22ste mei 1822, de dag waarop het huis van haar dochter Petronella en schoonzoon Mathijs volledig in vlammen opgaat. Enkele maanden later overlijdt schoonzoon Mathijs onverwacht op 41-jarige leeftijd.

Dochter Petronella moet nu alleen een gezin met vier kleine kinderen en een boerderij annex weverij draaiende houden.

Maar hoe hard je ook werkt, je moet anderen hun succes gunnen. Petronella maakt zich in toenemende mate zorgen over de manier waarop haar beide kinderen soms op elkaar reageren. Het heeft vaak het karakter van afgunst en rivaliteit.

Testament van Petronella van Asten weduwe van Govert Martinus de Bekker.

8 februari 1826.

Vier getuigen Pitronella van Asten, weduwe van Govert Martinus de Bekker, zonder beroep en wonende te Tilburg ten huize van haren zoon Peter Govert de Bekker, fabrikant, wijk Hasselt zijnde zij comparante gezond naar ziel en ligchaam haar geheugen en oordeel hebbende zoo als aan ons Notaris en getuigen is gebleken, edoch van gezicht blind.

Dewelke in het vooruitzicht van den dood en na hare ziele aan God harer Schepper te hebben aanbevolen, heeft aan mij vornoemd Notaris in tegenwoordigheid der na temelden vier getuigen opgegeven haar Testament en bevel van uitersten wil, hetwelk ik Notaris geschreven heb zoodanig als hetzelfde door haar Testatrice aan mij is voorgezegt en hierna volgt.

Willende voorkomen alle oneenigheid welke na mijn dood tusschen mijn beide kinderen Peter Govert de Bekker en Petronella weduwe van Mathijs Konings, over de verdeling mijner natelatene vaste of onroerende goederen zouden kunnen voorvallen en hun de kosten eener geregtelijke verdeling besparen, zo heb ik bij dit mijn Testament de hierna gemelde goederen tusschen gezegde mijn twee kinderen verdeelt als volgt, te weten:

Ik maak en legateer aan mijnen zoon Peter Govert de Bekker voor zijn aandeel eerstelijk een half huis aan den Westenkant scheidende op de graat van de schouw en de wederhelft ten oosten met den hof en aangelegen land daaronder ook

begrepen het hofland of erve gekomen van Jacobus Francken groot te zamen omtrend twintig Nederlandsche roeden, staande en gelegen te Tilburg wijk Hasselt waardig geschat Eenhonderd zeventig gulden f. 170.-

En alsnog een perceel teul- of weideland groot omtrend een half bunder, gelegen te Tilburg wijk Hasselt, waardig geschat Eenhonderd vijftig gulden f. 150.-. Totaal drie honderd twintig guldens f. 320.-. Ik maak en legateer aan mijne dogter Petronella Govert de Bekker, weduwe Mathijs Konings voor haar aandeel, eerstelijk Een perceel akkerland groot omtrend vijf en zeventig Nederlandsche roeden, gelegen te Tilburg wijk Stok-hasselt, waardig geschat twee honderd gulden f. 200.-.

En alsnog een perceel bosch groot omtrend drie en dertig Nederlandsche roeden, gelegen te Tilburg, ter plaatse de Heijkantsche molen waardig geschat Eenhonderd twintig guldens f. 120.-. Totaal drie honderd twintig guldens f. 320.-. Willende ik dat dezelve over het bijdere aan hun gelegateerde zoo in eigendom als genot zullen kunnen beschikken te rekenen van den dag van mijn overleijden af. En schrijven of tekenen uit hoofde van blindheid door mij Notaris (...) edoch wat de getuigen aangaat deze hebben met mij Notaris na gedane voorlezing van alles getekend.

Petronella heeft haar dood waarschijnlijk voelen aankomen, want nog geen jaar na het opmaken van haar testament overlijdt zij, daags voor kerstmis. Dochter Petronella en zoon Peter worden die dag eigenaar van de gelegateerde onroerende goederen.

De erfenis komt voor Petronella op een goed moment. De opvoeding van haar jonge gezin kost steeds meer geld. Het schaarhout kan verkocht worden en het akkerland brengt een goede huur op. Ze zullen enkele jaren later weer erven, nu uit de nalatenschap van hun moeders broer Jan van Asten.

Gezin van Peter de Bekker en Barbara Willems

Peter wordt in 1789 geboren en overlijdt in 1843 op 54-jarige leeftijd. Zijn zoon Martinus doet aangifte. Peter trouwt op 18 juni 1810 met Maria Barbara (roepnaam Barbara) Willems.

Kinderen

Hendrica de Bekker (1811-1814);
Johanna de Bekker (1813-1887);
Geertruda de Bekker (1815-1892);
Martinus de Bekker (1817-1873);
Goverdina de Bekker (1821-1909);
Anna-Maria de Bekker (1823);
Hendrica de Bekker (1825-1828);
August de Bekker (1829-1905).

(Voor meer informatie over het gezin de Bekker-Willems zie bijlage II)

In 1830 wonen Peter en Barbara op Klijn Hasselt nr. 476. De gezinsvorming is voltooid en alle kinderen zijn nog in leven behalve Hendrica. Het lijkt geen twijfel dat de gezinnen van Peter en zijn zus Petronella nauwe banden met elkaar onderhouden. Ze zijn elkaars enige in leven gebleven broer en zus en hebben vaak contact over de gezamenlijke zorg voor hun blinde moeder. Hun kinderen zijn van dezelfde leeftijd en zien elkaar regelmatig bij oma De Bekker. Peter en zwager Mathijs zijn beiden fabrikant en volgen elkaars bedrijvigheid op de voet en werken samen als dat in beider voordeel is.

Klijn Hasselt

Als we de buurtschap in vogelvlucht bekijken valt ons op dat er meer gezinnen op hetzelfde adres wonen. Op het adres Klijn Hasselt nr. 476 woont Jan Franciscus Tuurlings met vrouw en dochtertje van 2 jaar. Jan is timmerman.

Bij de buren op nr. 477 wonen zelfs 3 gezinnen: de familie Geboers-Geerts en hun 4 kinderen, drie oudere tantes en ook weduwe Geboers- Janssens met haar 3 bijna volwassen kinderen. In totaal 13 personen in een nogal kleine behuizing. Drie gezinnen op hetzelfde adres blijkt geen uitzondering te zijn. We treffen nog een aantal adressen aan waar meer dan een gezin woont:

nr. 460: 4 gezinnen, totaal 9 personen;
nr. 462: 3 gezinnen, totaal 15 personen;
nr. 479: 2 gezinnen, totaal 14 personen;
nr. 481: 3 gezinnen, totaal 17 personen.

We hebben zojuist in het testament van Petronella gelezen, dat zij haar zoon een half huis legateert. De scheiding met de andere helft van het huis loopt “*op de graat van de schouw*”. Beide huizen maken gebruik van een gemeenschappelijk schoorsteen. Dat komt omdat veel mensen het niet erg breed hebben en vaak niet de mogelijkheid een hele woning te huren of te kopen.

Nu de schijnwerper vol op Mathijs en zijn gezin

De hoofdrolspelers in “De Fabriqueur” zijn voorvader Mathijs Konings, zijn vrouw Petronella de Bekker en hun (klein)kinderen. Op de volgende pagina’s doen we verslag van hun levens. Voor de duidelijkheid zetten we hen strak in het gelid, compleet met de vermelding van de hen toegewezen tijd op aarde.

Het zal snel duidelijk worden dat er van de orde en maat die het overzicht uitstraalt, weinig over zal blijven. Een aantal levens van nakomelingen van Mathijs en Petronella verloopt ronduit chaotisch en vol onverwachte wendingen. Op bepaalde momenten voelen we zelfs de neiging om het hoofd af te wenden, omdat de ellende en tegenslagen die we ontdekken, ons bijna te veel wordt.

Maar een familieonderzoeker is een gewaarschuwd man:
hij moet de tijd in de muil durven kijken.

MATHIJS KONINGS EN

PETRONELLA DE BEKKER

*01.05.1781 Tilburg   *02.04.1785 Tilburg
+11.10.1822 Hasselt   +22.03.1856 Hasselt
x24.04.1809 Tilburg

1. Adrianus Josephus Konings

*06.08.1810 Tilburg, parochie Goirke
+08.04.1811 Tilburg

2. Martinus Cornelis Konings

*04.03.1812 Tilburg
+11.03.1812 Tilburg

3. Maria Cornelia Konings

*06.04.1813 Tilburg
+20.08.1903 Tilburg aan de Hasselt

4. Martinus Konings

*06.10.1816 Hasselt 536 Tilburg
+08.05.1891 Stokhasselt Tilburg

5. Godefridus Konings

*23.02.1819 Tilburg
+22.05.1883 Wijk Oerle Tilburg

6. Hendrikus Konings

*11.04.1821 Tilburg
+25.11.1821 Hasselt 544 Tilburg

7. Matthijs Konings

*19.11.1822 Tilburg

+02.01.1885 wijk Hasselt Tilburg

Het leven van Mathijs en zijn gezin speelt zich bijna volledig af in de wijk Hasselt. Daarom willen we ons zeker ook verdiepen in dit deel van Tilburg dat zo'n grote rol heeft gespeeld in de geschiedenis van de familie Konings: de Hasselt.

In de voorgaande pagina's hebben we uitgebreid kennis gemaakt met de familiale achtergrond van Petronella. Er is bij ons het beeld ontstaan dat zowel de familie De Bekker als de familie Van Asten gerekend mogen worden tot de groep "gegoede burgers", redelijk welvarende boeren, veel meer onroerend goed bezittend dan de familie Konings. Maar dat gaat veranderen.

De familie Konings (als je al van een familie kunt spreken) is nu nog bijzonder klein. Opa Mathijs is als vrijgezel in 1754 naar Tilburg gekomen. Hij trouwt met weduwe Anna Beijstere, een vrouw zonder onroerend goed. Zijn zoon Hendrikus Mathijs is enig kind. Hij trouwt Maria Putters die uit een familie van voornamelijk kleine boeren stamt. Daar is alles mee gezegd.

Mathijs heeft aan zijn Petronella een pittige boerin die van wanten weet. We volgen met angstige spanning de opbouw van het gezin op de voet, aan de hand van de geboorteakten. Na hun huwelijksdag, 24 april 1809, is Petronella snel in verwachting.

1. Adrianus Josephus Konings

Op 6 augustus 1810 wordt om 4.00 uur in de morgen Adrianus geboren. Bij zijn doopsel in de kerk van 't Goirke is oma Maria Putters als meter aanwezig. Adrianus overlijdt jong op 8 april 1811. Hij wordt slechts 8 maanden oud.

Aankoop van onroerend goed

Ondanks het verdriet om het overlijden van hun eerste-ling, blijven Mathijs en Petronella de toekomst vol vertrouwen tegemoet zien. Ze besluiten een huis met erf te kopen in de wijk Hasselt. Hun oog is gevallen op nr. 536, een dubbel woonhuis met elk een erf, dat eigendom is van Jan en Kees de Beer. Het is de bedoeling dat in een van de woningen ruimte voor een weverij komt. Want de zaken gaan goed. Door sluiting van de grenzen voor buitenlandse concurrenten wordt de eigen industrie beschermd. En er is in 1810 grote vraag naar lakenstof voor de duizenden uniformen voor de soldaten van de legers van Napoleon. De vrijhandel biedt mogelijkheden, maar de concurrentie uit het zuiden, vooral vanuit Verviers, baart wel enige zorg. In 1809 telt Tilburg 30 wollenstoffenfabrieken, 300 zelfstandig werkende wevers (fabriqueurs) en 75 in commissie werkende wevers. Er wordt een spinmachine geïnstalleerd in de nieuwe textielfabriek Van Dooren. Dat zal het thuisspinnen onder druk zetten.

Oppervlaktematen

Er wordt bij de aankopen gebruik gemaakt van oude oppervlaktematen. Het is moeilijk precies vast te stellen wat de exacte lengte- en oppervlaktematen waren in 1811. In 1820 wordt voor het eerst orde geschapen in de zeer verschillende lokale maten: are, centiare en hectare worden de algemeen geldende standaardmaten. Op het moment van aankoop van het onroerende goed hanteert men in Tilburg de onderstaande Bossche maten.

B=bunder=ha;

vierkante roede= 33,06 m².

Vierkante El= 0,45 m².

Lopense=50 vierkante roeden=0,15 ha.

Er gaan 6 lopense in 1 morgen.

Bron: www.Meertens.knaw.nl).

Eerste aankoop in 1811

Op 17 juli 1811 is het zo ver, het koopcontract voor de woningen met hof in de Hasselt kan worden gesloten. Het is een belangrijke dag in het leven van het jonge echtpaar. Mathijs is 30 jaar en Petronella 26 jaar. Ze nemen ook een perceel landbouwgrond in de aankoop mee, gelegen in de Hasselt aan de Kraaivenschestraat.

136	hof	0B6R74E/674m2	Hasselt 536
137	huis+erf	0B0R57E/57m2	Hasselt 536
138	huis+erf	0B0R49E/49m2	Hasselt 536
145	akker	0B19R90E/1990m2	Kraaiv.Akkers

(Bron: Notariële akte R 1811-115-160-92 17.07.1811).

In de koopakte wordt het pand Hasselt 536 als volgt beschreven: *een huis en hof bestaande uit ongeveer twintig roeden ofte daaromtrent gelegen in Tilburg in wijk Hasselt gemarkeerd met huisnummer 536*. Mathijs verklaart het pand te kennen, tevreden te zijn en geen nauwkeurigere beschrijving te willen. Dat is jammer, we hadden graag meer gegevens over het pand willen weten.

2. Martinus Cornelis Konings

Martinus wordt geboren op 4 maart 1812. Vader Mathijs gaat zijn zoon aangeven op het gemeentehuis. De ambtenaar noteert in de geboorteakte: vader Mathijs Konings, 30 jaar, wever van beroep en wonende op Westheijkant nr. 656. Als getuige is Adrianus van Berkel aanwezig. Hij is de buurman van nr. 654. Vader en getuige zijn ondanks de blije gebeurtenis opvallend ingetogen. Zal dit nieuwe leven deze keer wel de kans krijgen om gezond op te groeien? Ook deze hoop vervliegt: Martinus overlijdt een week later op 11 maart 1812.

3. Maria Cornelia Konings

Op 6 april 1813 komt om 11.00 uur in de avond in de ouderlijke woning Hasselt 536 een dochter ter wereld. Maria Cornelia zal ze gaan heten. De volgende morgen gaat

Mathijs voor de derde keer in een paar jaar tijd, op weg naar het gemeentehuis. Hij wordt nu vergezeld van zijn naaste buurmannen wever Peter de Kock (29) van nr. 535 en Norbert van Beurden (40) van nr. 529, cultivateur/eigenaar-wever. De stemming is ronduit gedrukt. Maar in de weken die volgen groeit het optimisme: Maria blijft gezond en levenslustig. Moeder Petronella kan niet bevroeden hoe belangrijk haar oudste en enige dochter voor haar zal worden.

4. Martinus Konings

Als er op 6 oktober 1816, om 4.00 uur in de nacht weer een jongetje wordt geboren, aarzelen Mathijs en Petronella geen moment, hij zal Martinus heten, naar zijn grootvader Martinus de Bekker. Natuurlijk denken ze daarbij terug aan de geboorte en het zeer korte leven van hun eerste Martinus.

Getuigen bij de aangifte zijn de 31-jarige Cornelis van Berkel, wever en de 67-jarige Nicolaas de Kok, ook wever. Er is enige reden voor optimisme dat Martinus gezond zal opgroeien; zijn zusje Maria is 2,5 jaar oud en een gezond en vrolijk kind.

5. Godefridus Konings

Goof wordt geboren op 23 februari 1819 om 5.00 uur in de middag in de ouderlijke woning Hasselt 536. De volgende dag gaat Mathijs, 37 jaar oud, zijn tweede zoon aangeven. De twee getuigen zijn de 29-jarige Jan Janssens, droogscheerder, en dagloner Willem de Beer, 48 jaar. Alleen Willem de Beer blijkt te kunnen schrijven en zet zijn handtekening onder de aangifte.

Maria is bijna 6 en Martinus bijna 2,5 jaar. Zakelijk gaat het goed. Mathijs noemt zich voor het eerst vol overtuiging "*fabrikant*". Hij heeft in een van zijn woningen op "*De Krimp*" in de Hasselt een weverij ingericht.

Tweede aankoopronde in 1819

Ongeveer 8 jaar later volgt een tweede serie aankopen. Ook deze keer is het moment goed gekozen. De onbegrensde vrijhandel in de eerste jaren van het Koninkrijk wordt afgeschaft. Bij Koninklijk Besluit van 1 juni 1820 wordt het gebruik van buitenlandse stoffen voor het leger en de marine verboden zowel in Nederland als in zijn koloniën. Het zijn vooral de grote fabrieken, maar ook de in commissie werkende wevers die daarvan profiteren.

We hebben een sterk vermoeden dat Mathijs geen zelfstandige wever meer is, maar in commissie werkt. Door de toegenomen vraag zijn wevers die in opdracht werken onmisbaar voor de fabrieken. En er is nog een voordeel: als je in commissie werkt zal in de nabije toekomst het garen door de fabriek worden aangeleverd. Er komen handen vrij voor ander werk. Dat is waarschijnlijk de reden waarom bij deze aankopen het accent op weidegrond en akker capaciteit ligt. De Tilburgse bevolking groeit als kool, er moeten steeds meer monden gevoed worden.

167	weiland	3040m ²	Langstraat
168	huis/schuur/werf	570m ²	Langstraat
169	weiland	1310m ²	Langstraat
176	akker	5890m ²	Langstraat
193	akker	2750m ²	Langstraat
259	akker	2820m ²	Langstraat
310	weiland	2290m ²	Kortstraat

(Bron: Notariële akte R-1819-115-225-149 d.d. 15 juli 1819.)

De meeste percelen worden gekocht van de erven van de ongehuwde Adriana Maas die op 26 maart 1819 overlijdt in haar woning Hasselt 530, enkele deuren verwijderd van het huis van Mathijs en Petronella. Dit pand zal in 1820 worden aangekocht door Peter Baaijens, buurman en achterneef. De familie Konings zal nog meer grond verwerven, 3 percelen door aankoop en 2 percelen uit de erfenis van Petronella:

144	bouwland	7250m2	Langstraat
166	weiland	5440m2	Kraaiv.Akkers
261	bouwland	2880m2	Kortst.Akkers

September 1819 overlijdt de vader van Petronella. Uit de erfenis van haar oom Peter Govert de Bekker krijgt zij in de “Kasteelsche Bossen”:

639	bouwland	2630m2	Kast. Bossen
644	bouwland	2080m2	Kast. Bossen

Uit het archief van het kadaster over de periode 1836-1841 blijkt dat Petronella in overleg met haar kinderen ook grond buiten de Hasselt heeft gekocht: in Goorkesche Akkers en De Blaak

412	bouwland	5570m2	Goirke.
200	heide	1340m2	De Blaak
207	heide	5960m2	De Blaak
301	heide	2830m2	De Blaak
335	heide	5180m2	De Blaak

Peter Baaijens

Vooruitgang werkt aanstekelijk. Als Mathijs in 1819 voor de tweede keer in een paar jaar tijd, overgaat tot aankoop van grond en opstallen, trekt ook buurman Peter Baaijens de stoute schoenen aan. Hij is zoals we weten, een achterneef van Mathijs: hun grootmoeders zijn zussen. In 1820 koopt Peter een huis en percelen grond van de erven Maas, alles gelegen aan de Langstraat. Hij gaat wonen op nr. 530.

150	bouwland	Langstraat
	0B67R0E	
152	weiland	Langstraat
	0B70R80E	
183	weiland	Langstraat
	0B72R90E	
178	bouwland	Langstraat
	0B50R20E	

186	huis, schuur, werf	Hasselt 530
187	huis 0B0R60E	Hasselt 530
188	hof 0B16R20E	Hasselt 530
189	bouwland 0B43R60E	Langstraat
190	bouwland 0B41R40E	Langstraat

(Notariële akte R-1820-115-226-83 d.d. 8 april 1820).

Beide mannen hebben in 1819 hoge verwachtingen van de toekomst, maar ze weten niet dat ze nog maar weinig toekomst hebben: Mathijs zal in 1822 overlijden en Peter in 1830. Hun kinderen zijn van dezelfde leeftijd. Ze zullen in het besloten leefwereldje van *“De Krimp”* samen opgroeien, en lief en leed met elkaar delen.

6. Hendrikus Konings

Hendrik wordt geboren op 11 april 1821 om 4.00 uur in de nacht op het adres Hasselt 534. Hieruit leiden we af dat de weverij zich op nr. 536 bevindt. Enkele uren na de geboorte van zijn derde zoon gaat Mathijs op weg naar het gemeentehuis, vergezeld door Adrianus van Hest, 40 jaar, fabrikant, en Antonius van Breda, 27 jaar, boer van beroep.

Er is een opvallend verschil. Mathijs, die zich twee jaar eerder vol trots fabrikant noemt, geeft nu aan dat hij als bouwman (boer) wil worden geregistreerd. Dat kan maar een ding betekenen: het gaat niet goed met zijn weverij. De grote oorlogen zijn voorbij, er is minder vraag naar wollen stoffen en er zijn door de regering allerlei beperkende maatregelen afgekondigd om de eigen markt te beschermen (protectionisme).

Hendrikus overlijdt

Als Hendrikus overlijdt op 25 november 1821, pas 7 maanden oud, is dat nog maar het begin van meer

rampspoed. Op 18 maart 1822 wordt een memorie van successie opgemaakt. De tekst luidt:

Wij ondergetekende Matthijs Konings, bouwman en Pe-tronella de Bekker echtelieden wonende te Tilburg aan de Hasselt, kiesende ten desen woonplaats ten onse woon-huise verclare dat ons kind Hendrikus Konings, overleden te Tilburg den vijftwintigsten november 1800 eenen-twintig, geen roerende noch onroerende goederen heeft nagelaten, en dat indien er goederen waren nagelaten, daartoe gerechtigd zouden zijn wij aangevers des ouders van de overledene & Cornelia, Martinus, Godefridus, min-derjarige broeders en zuster van de overledene. Dat door dit overlijden geen fidei commissio is gedevolveerd noch vrugtgebruik is vervallen. De aangevers verklaren niet te kunnen schrijven. In presentie van ons (handtekening van Meurs). De burgemeester der stad Tilburg verklaard voor zoo veel hem bekend is, dat den overledene Hendrikus Konings geen onroerende goederen heeft nagelaten. Til-burg 18 maart 1822 (Bron: notariële akten 1822 invent.nr. 8 me-morienr. 119).

Waarom wordt er na het overlijden van hun zoon Hendrik alsnog een akte opgemaakt waarin nadrukkelijk wordt vastgelegd dat het kind geen erfgenaam is en dus geen roerende en onroerende goederen kan nalaten? Het is nadrukkelijk bedoeld om te voorkomen dat door derden een beroep gedaan kan worden op zijn kindsdeel. Heeft het misschien iets te maken met de slechte gezondheid van zijn vader?

De fabriekswoning brandt af

Twee maanden later biedt zich de volgende ramp aan. In “*Uit het dagboek van een Tilburger*” van het jaar 1822, bij-gehouden door L.C. Lelie en J.B. de Beer lezen we: “1822 den 22 mei is alhier aan de Hasselt, namiddag 2 uren in de Langstraat een huis, bestaande in 2 woningen afge-brand waar eigenaar van was Matijs Konings.”

Op het moment van de brand bestaat het gezin uit 3 jonge kinderen: Maria Cornelia is 9 jaar, Martinus 6 jaar, Godfridus 3 jaar. Petronella is zwanger.

We weten niet wat de oorzaak van de brand is. Het is eind mei, dus er staat geen kachel fel te branden om het enigszins behaaglijk te houden op de werkplek. Is een van de kinderen onvoorzichtig geweest? Het is een zeer ingrijpende gebeurtenis. Zo ingrijpend dat Mathijs de klap niet meer te boven is gekomen? Is zijn overlijden daarvan het gevolg of is Mathijs al langere tijd ziek?

Mathijs overlijdt

Mathijs overlijdt vrijdagavond 11 oktober 1822 om 21.00 uur in zijn woning aan de Hasselt 534. Hij is dan 41 jaar oud. Jan Konings, 40 jaar, boer en wonend op Stokhas-selt nr. 643, geeft het overlijden van zijn broer aan, samen met de naaste buurman van Mathijs, wever Cornelis van Helvoirt, 45 jaar oud, woonachtig Hasselt 532

7. Mathijs Konings jr.

Een maand later, op 19 november 1822, wordt om 1.00 uur in de nacht het laatste kind van Petronella en Mathijs geboren. Vroedvrouw Maria Smits, 56 jaar, doet aangifte. Zij begeleidt de bevalling, want de hoogzwangere Petronella heeft het emotioneel zwaar. Ze gaat gebukt onder groot verdriet over het overlijden van haar man Mathijs en het afbranden van hun woning. Petronella mag in het huis van haar buurvrouw bevallen. Hoeveel kan een mens aan tegenslag verdragen?

De nieuwe zoon wordt zonder aarzelen resoluut Mathijs genoemd. Mathijs overlijdt, Mathijs wordt geboren: bijna letterlijk worden naam en leven doorgegeven.

Aan de burens Adriaan de Kok, 22 jaar, arbeider en Peter Baaijens, 36 jaar boer van beroep, de opdracht om zonder vader aangifte te doen van de geboorte van Mathijs.

Malaise in de Tilburgse textielindustrie

In de Status Quo-periode van 1830-1839 (de periode tussen de feitelijke afscheiding van het toekomstige België en de definitieve formele regeling ervan) blijft Tilburg het centrum van de mobilisatie. De duizenden ingekwartierde militairen zorgen gelukkig voor extra inkomsten voor de gezinnen die soldaten onderkomen bieden. Maar de aanwezigheid van zoveel ongehuwde mannen heeft een ontwrichtend effect op de samenleving.

Het zijn slechte tijden voor de fabriqueurs. Ze worden steeds meer overbodig, want de fabrieken zetten in op verdergaande mechanisatie en automatisering van de productie. Daar komt nog bij dat door het verlies van de zuidelijke provincies, een belangrijk deel van het afzetgebied verloren gaat. In 1833 als de lopende orders zijn afgewerkt, merkt de Tilburgse textielindustrie tot zijn verbazing dat de wereld niet heeft stilgezeten: de smaak is ingrijpend gewijzigd en de consumenten kiezen voor modieuze buitenlandse producten. Het zal tot 1839 duren voordat de Tilburgse wollenstoffenindustrie de omslag heeft gemaakt, maar het oude productieniveau van voor de crisis wordt niet meer gehaald.

Regelen van de erfenis

Naast de zorg voor een jong gezin, het verdriet om de vroegtijdige dood van haar man en drie van haar kinderen, heeft de jonge weduwe ook nog de verantwoordelijkheid voor het familiebedrijf. Daaronder valt het beheren van de (on)roerende eigendommen. Ze is erfgenaam van de helft van de bezittingen van haar overleden man en heeft het beheer over de andere helft van de bezittingen, want al haar kinderen zijn minderjarig. Dat is een zware verantwoordelijkheid.

Op 21 februari 1823, enkele maanden na de dood van Mathijs is de eerste stap in de deling gereed. Er is een memorie van successie opgemaakt waarin een

inventarisatie is opgenomen van de onroerende goederen die vader Mathijs heeft nagelaten.

Memorie van aangeving der nalatenschap van wijlen Matthijs Konings te Tilburg overleden.

Ik ondergeteekende, Petronella de Bekker, weduwe van Matthijs Konings, landbouwster wonende te Tilburg aan de Hasselt kiesende bij dezen woonplaats ten mijne voornoemde woonhuise verklaare dat Matthijs Konings, mijn man overleden ab intestato te Tilburg den elfden october 1800 twee en twintig heeft nagelaten de helft van de volgende goederen. Als

1^e Een huis met den hof groot tien nederlandsche voeten staande en gelegen te Tilburg aan de Stokhasselt

2^e Een huis met den hof groot tien nederlandsche voeten staande en gelegen als voor

3^e Een parceel akkerland groot zeven en vijftig roeden, twee en negentig nederlandsche ellen, drie en een half lopense oude maat, gelegen als voor

4^e Een parceel akkerland groot acht en twintig roeden, zes en negentig ellen, een en een half lopense oude maat, gelegen als voor vijftig ellen, een lopense oude maat, gelegen als voor.

Geërfd wordende door nog aangeverse als huisvrouw van overledene voor het vrugtgebruik en door Maria Cornelia, Martinus, Godefridus en Matthijs Konings, zijnde de enige en minderjarige kinderen van den overledene voor den eigendom. Dat door dit overlijden geen commissio fidei is gedevolveerd noch vrugtgebruik vervallen. Gedaan te Tilburg, heden den eenentwintigsten februari 1800 drieëntwintig. Petronella de Bekker (handtekening)

(Bron: memorie van successie invent.nr. 10 memorie nr. 61 kantoor Tilburg)

Conclusies

Het betreft twee huizen (dubbele woning?) en twee percelen akkerland, alles gelegen in de Stokhasselt. De nog onmondige kinderen worden eigenaar, Petronella heeft het vruchtgebruik.

We wisten tot nu toe niets af van het bestaan van onroerend goed in de Stokhasselt, waarvan Mathijs eigenaar was. Hij is geboren en getogen in de Stokhasselt. Daar moeten we het antwoord zoeken

Het gezin van zijn ouders Hendrikus Konings en Maria Putters op Stokhasselt 643. Jan, de broer van Mathijs, woont met zijn gezin op nr. 490. Na het overlijden van vader Hendrik in 1820, trekt Jan met zijn gezin in bij zijn moeder op de ouderlijke boerderij. Als hun moeder in 1832 overlijdt wordt in een memorie van successie vastgelegd dat de overledene geen onroerend goed nalaat. Indertijd spraken we het vermoeden uit dat Jan en Mathijs onderhands een verdeling van het onroerend goed hadden gemaakt.

We hebben toen de mogelijkheid genoemd dat Mathijs de voormalige woning van broer Jan, Stokhasselt 490 krijgt en Jan eigenaar wordt van de ouderlijke boerderij. De situatie overziende, komen we tot de conclusie dat Mathijs samen met Petronella in 1820 in totaal 4 huizen bezitten en over 1,2 ha weiland, ruim 3 ha akkerland en ruim 1,5 ha heide bezitten. Ze hebben goed geboerd

Weduwe met nog een heel leven voor zich

Op 11 oktober 1822 wordt Petronella weduwe. Ze is dan 37 jaar oud en in de kracht van haar leven. Het werk op de boerderij, de opvoeding van haar jonge kinderen en de verantwoordelijkheid voor het beheer van de bezittingen vragen haar volledige inzet. Ze wordt geholpen door familie en burens. Zwager Jan Konings is van onschatbare waarde. Ook Peter Baaijens staat altijd klaar. Hij hoeft de

weg maar over te steken. De kinderen worden al op jonge leeftijd ingeschakeld bij allerlei werkzaamheden. Elk jaar worden ze groter en sterker en daar wordt het takenpakket automatisch op aangepast. Grote steun en toeverlaat voor Petronella is dochter Maria Cornelia. Zij neemt een groot deel van de moederlijke taken voor haar rekening en doet de huishouding. Alleen zo kan haar moeder de boerderij draaiende houden.

- In 1842 trouwt Maria Cornelia met Peter van der Staak. Ze gaan in de wijk Hoeven wonen op nr. 805.
- Het jaar daarop trouwt Martinus met Helena de Lepper. Ze vertrekken naar Berkdijk 697.
- Godefridus trouwt in september 1848 in Hilvarenbeek met Maria Catharina Aben. Enkele maanden later, op 3 januari 1849 verhuist hij naar Moergestel. Godefridus heeft schijnbaar haast. Het uitvliegen is begonnen.

De jeugd vliegt uit in een periode van zware depressie. De jaren direct voorafgaande aan 1850 behoren tot de zwaarste van de hele eeuw

1840-1850: Honger en schaarste

De Tilburgse bevolking is tussen 1830-1840 met 14% gegroeid tot 13.490 inwoners. Voedselschaarste, ziekten, strenge winters, lege armenkassen en werkeloosheid als gevolg van stagnerende handel, eisen hun tol. Tilburg krijgt te maken met de demobilisatie van de ingekwartierde legeronderdelen waardoor de weeforders voor een groot deel wegvallen.

Van Doorn en Dams sluit een tijdje zijn fabriek en textiel-fabrikant Vreede stuurt de helft van zijn werknemers naar huis. Er zijn 2000 werkelozen. 1844 kent een zeer strenge winter. Er is 16 weken onafgebroken vorst, gevolgd door een mislukte aardappeloogst in 1845. Er is groot gebrek aan voedsel.

Een vreemde hypotheekakte

Op 14 oktober 1850, sluit Petronella, samen met haar kinderen Mathijs, Martinus, en Cornelia een hypothecaire lening af ter waarde van fl. 400,00 bij Cornelis Jansen, koopman en gemeenteraadslid te Tilburg. Het geld is voor de aankoop van grond. Al haar kinderen, behalve de jongste zoon Mathijs, zijn dan al getrouwd en het huis uit. Volgens de hypothecaire akte opgemaakt door notaris H. A. A. Weening te Tilburg (archiefstuk 305/73) worden de volgende percelen gekocht:

- bouwland sectie H 193 gelegen in de Kortestraatse Akkers
- Een weiland sectie C 537a.
- Bouwland of weiland, genaamd: "Het Drieske" sectie C555.
- Heide, onderdeel van sectie C715.
- bouwland, genaamd: "De Voorste Hoef" sectie C 551.
(bron: inv.nr. 305/73 notaris Weening)

Akte van schuldbekentenis door Petronella de Bekker landbouwster te Tilburg, weduwe van Mathijs Hendrik Koonings, Martinus Koonings, Cornelia Koonings gehuwd met Peter van der Staak, Mathijs Koonings allen bouwlieden te Moergestel, aan Cornelis Jansen gemeenteraadslid en koopman te Tilburg, van fl. 400.-. onder hypothecaire verband van bouwland gelegen in De Kortestraatse Akkers sectie H nr. 193.

In de akte wordt vermeld dat de kopers "allen bouwlieden te Moergestel" zijn. Dat is onjuist. Verder valt op dat Godfridus niet wordt genoemd en dat het in de akte genoemde perceel bouwland H 193 al in 1832 in het bezit van de familie is. Er wordt in de akte ook vermeld dat de gronden allemaal in Moergestel liggen: "alles te Moergestel". Dat is ook onjuist. Deze vreemde vergissingen vragen om nader onderzoek.

Dat Godefridus niet tot de kopers behoort, terwijl hij ook een erfgenaam is van de ongedeelde nalatenschap van zijn overleden vader, kan alleen betekenen, dat Godefridus door de koop, vervroegd zijn wettelijk erfdeel krijgt. Het vermoeden dat de grond voor Godefridus gekocht wordt, wordt versterkt door het gegeven dat hij op het tijdstip van de koop, in Moergestel woont, waardoor de notariële vergissing in woonplaats kan worden verklaard. Maar waar liggen die percelen dan precies: in Tilburg of Moergestel? In Moergestel bestaat wel een kadastrale sectie C bijgenaamd "*van de Heikant*" maar de hoge sectienummers, genoemd in de akte, komen niet overeen. In Tilburg verwijst de letter C in het kadaster-register, naar het zuidelijke deel van Tilburg: sectie "Oerle-Broekhoven". Alle in de hypotheekakte genoemde percelen, liggen in de wijk Broekhoven, behalve perceel H 193 dat ligt in De Hasselt en is al vanaf 1832 in bezit van de familie. Het perceel H 193 dient als onderpand voor de hypothecaire lening bij de aankoop van de grond in Broekhoven.

In 1859 woont Godefridus in Hilvarenbeek. Misschien in het noordelijke deel van de gemeente. De afstand tussen de zuidelijke grens van de herdgang Broekhoven-Oerle en de noordgrens van Hilvarenbeek is niet groot.

Uiteindelijk zal Godefridus, inmiddels weduwnaar, zijn intrek nemen in het gezin van zijn dochter Aloijsia. Zij is getrouwd met Peter Stams, een zonderlinge scharrelaar en venter, die de bijnaam "*De Uilenspiegel van Tilburg*" krijgt. Aloijsia en Peter krijgen drie dochters en een viertal zonen, waarvan Theodorus, Godefridus en Petrus als "*de gebroeders Stams*" in stad en omgeving enige bekendheid zullen opbouwen als kruimeldieven en herrieschoppers. Zij hebben helemaal niets van de schalksheid van hun vader: het zijn notoire vechtersbazen.

In het BHIC (Brabants Historisch Informatie Centrum) in Den Bosch zijn we op een indrukwekkend aantal recht-bankverslagen gestoten, waarin een gedetailleerd beeld wordt geschetst van de wandaden van het trio Stams. Wandaden, zeker, maar geen moord en doodslag. We gaan in komende pagina's nog uitgebreid in op het schilderachtige gezin Stams, want in een objectieve familie-kroniek horen ook de minder fraaie feiten eerlijk te worden vermeld.

De kleinkinderen

Wat voor grootmoeder Petronella is, weten we niet. Maar we denken er niet ver naast te zitten, als we haar schetsen als een aanwezige oma waar met ontzag naar wordt opgekeken. Zij is geen traditionele oma die breiend bij de kachel zit en de keuken tot haar domein rekent. Nee, oma is een boerin die een bedrijf leidt en beslissingen neemt die meestal door mannen worden genomen.

Petronella ziet haar nageslacht gestaag groeien. Er zijn 12 kleinkinderen in leven (zie bijlage II)

Kleinzoon Goof is bijna de laatste in de rij. De maanden voorafgaande aan zijn geboorte is Petronella druk bezig geweest met het regelen van haar zaken. Het is een beetje sentimenteel, maar we hopen dat ze ondanks haar drukke besognes toch de tijd heeft om Goof te knuffelen en in haar armen te houden: hij zal mijn overgrootvader worden. Maar we vrezen dat Petronella niet zo'n knuffelig type is.

Petronella trekt zich terug

In de periode dat haar dochter en haar zonen het huis verlaten, krijgt jongste zoon Mathijs de kans om geleidelijk steeds meer verantwoordelijkheid op zich te nemen en zich te ontwikkelen tot een allround boer. Samen met zijn moeder vormt hij een ingewerkt team. Maar ook voor hem

komt het moment dat hij gaat trouwen. Dat doet hij op 7 april 1853.

In de loop van datzelfde jaar besluit Petronella haar bestaan als zelfstandig landbouwster definitief op te geven, ze is dan 69 jaar. Ze blijft bij Mathijs en zijn vrouw inwonen, draagt de dagelijkse leiding van de boerderij over aan haar zoon en begint met het regelen van de verkoop van grond, graan, huisraad en boerderijgoederen. Door notaris Weening worden vee, gewassen, en roerende goederen geveild. Er worden 2 sessies gehouden, te weten: vrijdag 30 december 1853 en woensdag 4 januari 1854 om 9.00. (Inv.nr. 1854 inv.nr. 309/1)

Er wordt het volgende verkocht:

artikel.	koper	opbrengst
<i>koe</i>	<i>Wouther van Gool</i>	52,00
<i>koe</i>	<i>Norbert Koolen</i>	41,50
<i>strooi</i>	<i>Smarius</i>	3,25
<i>strooi</i>	<i>Smarius</i>	1,50
<i>strooi</i>	<i>Smarius</i>	1,00
<i>mest</i>	<i>Tuerlings</i>	2,30
<i>haan</i>	<i>Smarius</i>	0,15
<i>schop</i>	<i>Baaijens</i>	0,90
<i>schop</i>	<i>Leijten</i>	0,45
<i>hak</i>	<i>Temmermans</i>	0,75
<i>harken</i>	<i>Vanthiel</i>	1,20
<i>reepen</i>	<i>Hoefnagels</i>	0,70
<i>wagen?</i>	<i>Kolen</i>	0,80
<i>zeef</i>	<i>Pijnenburg</i>	0,15
<i>koebak</i>	<i>Van Roessel</i>	0,75
<i>wan</i>	<i>Heeren</i>	0,30
<i>snijbak</i>	<i>Heeren</i>	0,55
<i>stans</i>	<i>Van Riel</i>	2,50
<i>tobbe</i>	<i>Heerkens</i>	2,00
<i>ton</i>	<i>Baaijens</i>	1,00

<i>emmer</i>	<i>Hoefnagels</i>	3,25
<i>gieter</i>	<i>Van den Berg</i>	2,20
<i>schotel</i>	<i>Van Berkel</i>	0,90
<i>schotel</i>	<i>Heerkens</i>	1,50
<i>ketel</i>	<i>Van Riel</i>	3,15
<i>kandelaars</i>	<i>Van Oosterhout</i>	4,45
<i>bed/peluw</i>	<i>De Kok</i>	15,50
<i>wan</i>	<i>Baaijens</i>	1,15

Totaalopbrengst fl. 145,85

Op het eerste oog lijkt het te gaan om wat schamele bezittingen, maar we vergissen ons. Berekend naar de actuele waarde gaat het om een bedrag van 3.782,00 euro.

Verkoop graan te velde

Als het gewas voldoende gerijpt is, wordt ook het te velde staande graan verkocht. Op 24 juli 1854 wordt een akte opgemaakt van openbare verpachting van te velde staande rogge, boekweit, haver, ten verzoeken van Petronella de Bekker, weduwe van Mathijs Koonings, landbouwster te Tilburg.

Petronella overlijdt

Op 22 maart 1856 overlijdt Petronella op 71-jarige leeftijd in haar woning in de Hasseltstraat 952 omringd en bijgestaan door kinderen, kleinkinderen en burenen. Het is geen onverwachte dood, Petronella heeft bewust afscheid kunnen nemen.

Het moet Petronella een grote voldoening hebben gegeven dat zij aan het eind van haar leven nog de bruiloft heeft kunnen meemaken van haar zoon Mathijs en Cornelia van Bridsem en haar kleinkind Mathias nog geboren heeft zien worden. Het is goed zo.

Aan haar kinderen nu de taak om in goed onderling overleg geld en goederen te delen.

Op 22 april 1856, Petronella is dan exact een maand overleden, laten haar kinderen een akte van openbare verkoop opmaken (1856 april 22/inv.nr. 324/133). De veiling vindt plaats op 24 april. Het is een gecombineerde verkoop van landbouwgerief van Johannes Willemse, landbouwer en van een partij bomen op stam in de Hasselt namens de erfgenamen Konings. De familie zelf doet ook mee aan de veiling: Mathijs jr. koopt bomen ter waarde van fl. 23,75. Omgerekend 600 euro. Peter van der Staak koopt bomen voor fl. 11.70, dat is een bedrag van ongeveer 300 euro.

Verkoop en deling onroerend goed

Drie weken later, op 4 mei, zijn de kinderen zo ver dat ze het eens zijn over de verdeling en gedeeltelijke verkoop van het onroerende goed. Het gaat om een huis en een boerderij en nogal wat grond. Er wordt eerst een akte van provisionele en definitieve verkoop en ophouding opge maakt ten verzoeken van Martinus en Mathijs Konings, Johanna Cornelia Konings gehuwd met Peter van der Staak, allen bouwlieden te Tilburg, en door Godefridus Konings, bouwman te Moergestel. Dat betekent dat de verkoop pas definitief wordt als de schuld (hypotheek) die op het goed rust is afgelost. Het gaat om:

- *een huis, erf en tuin, sectie H nrs 136, 137 en 138, op gehouden bouwland gelegen ter plaatse genaamd de Krimp, sectie H nrs 144 en 145, opgehouden,*
- *een bouwmanswoning met stalling, schuur, schop, Karhuis, hof, boomgaard en weiland, sectie H nr. 166, 167, 168 en 169, opgehouden,*
- *bouwland, gelegen ter plaatse genaamd de Heistraat sectie H nr. 176, aan Wilhelmina Kleijberg, weduwe van Peter van Hest, landbouwster te Tilburg, voor fl. 658.-*
- *bouwland gelegen ter plaatse genaamd Korte-straatsche akkers, sectie H nr. 261, opgehouden,*

- *bouwland gelegen ter plaatse, genaamd Kortestraatsche akkers, sectie H nr. 259, aan Cornelis Heerkens, landbouwer te Tilburg, voor fl. 325.-.*
- *bouwland, sectie H. nr. 193, opgehouden, weiland gelegen ter plaatse genaamd Hoevenschestraat, sectie H. nr. 310, aan Wilhelmus Vromans, landbouwer te Tilburg, voor fl. 355.-.*
- *en een bouwland gelegen ter plaatse genaamd Kasteelsche Bosschen, sectie H. nrs 639 en 644, opgehouden, alles gelegen te Tilburg.*

(Bron:1856 mei 14 en 28/inv.nr. 324/155 en 168.)

De definitieve deling vindt plaats bij akte, opgemaakt op 6 juni 1856.

Cornelia krijgt: Wei- en bouwland gelegen ter plaatse genaamd Kasteelsche Bosschen, sectie H nr. 639+ 644.

Martinus krijgt: Een huis, erf, tuin en bouwland, gelegen ter plaatse genaamd De Krimp, sectie H nr. 136, 137, 138 en 193

Mathijs krijgt: Een bouwmanswoning met stalling, schuur, schop, boomgaard, karhuis, wei- en bouwland gelegen ter plaatse genaamd De Krimp, sectie H nr. 144, 145, 166, 167, 168, 169 en een bouwland, gelegen ter plaatse genaamd Kortestraatse akkers, sectie H. nr. 261. Mathijs heeft grootse plannen. De Tilburgse bevolking groeit en er zijn steeds meer monden te voeden. Daarom wil Mathijs meer grond aankopen Op 12 juli 1856 neemt hij een hypotheek op zijn nieuwe bezit. Bij het bekende gemeenteraadslid Cornelis Jansen leent hij een bedrag van fl. 1.800,-. (Bron: notarieel archief Tilburg 1856 juli 12/ inv.nr. 324/203)

Hoe het Mathijs, zijn vrouw Cornelia van Bridsem en hun kinderen vergaat wordt beschreven in Boek IV van de familiereeks, met de titel "*Mathijs Konings, de laatste boer*".

Tot besluit

Beide ouders zijn overleden. Hun kinderen nemen het stokje over en vormen eigen gezinnen. Met hen treedt de laatste generatie boeren in de familie Konings aan. De kleinkinderen van Mathijs en Petronella zullen kiezen voor de fabriek en zijn voordelen: vaste werktijden, beter en gegarandeerd loon, minder onzekerheid.

Het is bewonderenswaardig hoe Petronella de Bekker, die na het overlijden van haar man, als alleenstaande ouder, energiek en vasthoudend leiding heeft gegeven aan haar boerderij en zorg heeft gedragen voor haar kinderen. We staan op het punt om te gaan ontdekken wat haar kinderen en kleinkinderen van hun leven zullen gaan maken. Niet alles zal haar goedkeuring kunnen wegdragen. We kunnen ons goed voorstellen dat Petronella zo nu en dan tandenknarsend heeft moeten toezien hoe enkele van haar afstammelingen de fout ingaan. Wat had ze graag willen ingrijpen, maar eeuwigheid en tijdelijkheid zijn verschillende dimensies. Gedane zaken nemen geen keer.

KINDEREN EN KLEINKINDEREN

Hoe verschillend ook, het leven van de kinderen en kleinkinderen van Mathijs en Petronella speelt zich af tegen een achtergrond die in algemene zin voor iedereen gelijk is. Die achtergrond willen we schetsen om ons inlevingsvermogen te vergroten.

In de 19^e eeuw stijgt de levensverwachting spectaculair. Het is verrassend te constateren dat tot 1860 leden van de hogere klassen, ondanks een luxer leven toch gemiddeld korter leven dan leden van de andere bevolkingsgroepen. Dit wordt toegeschreven aan een belangrijk verschil in de zuigelingenzorg. De baby's uit de hogere kringen krijgen minder lang de borst. Daardoor worden ze korter beschermd door de weerstand verhogende stoffen in de moedermelk, met een hogere babysterfte tot gevolg. In 1850 sterft 33% van de nieuwgeborenen voor hun 2^e verjaardag. 1/3 van de volwassenen wordt 65 jaar. Rond 1860 begint een sterftedaling, die na 1870 een constant geleidelijke toename van de levensverwachting wordt. Die tot op heden voortdurende gemiddelde levensverwachting op 3 momenten in de tijd:

1810	man 38 jaar	vrouw 40 jaar
1930	man 71 jaar	vrouw 77 jaar
2015	man 79 jaar	vrouw 83 jaar

Deze opzienbarende verbetering van de gemiddelde levensverwachting komt op de eerste plaats door de afname van de babysterfte en een verbeterde gezondheidszorg. (Betere hygiëne, zuiverder drinkwater en pokkenvaccinatie.) Het succesverhaal van een geleidelijke toename van de levensverwachting kan ons makkelijk doen vergeten dat deze opgaande lijn heel wat zware klappen te verduren heeft gekregen.

Na 1850 zijn rampen en ziekten aan de orde van de dag.

Cholera-epidemie	1853,1854,1855,1858 en 1867
Cholera in Tilburg	1831,1848,1853,1886 (40 doden)
Hongersnood/Oorlog	1870
Pokkenepidemie	1871
Zware epidemieën	1875-1900
Spaanse griep	1914-1918
Oorlogsgeweld	1914-1918

Pokken

Rond 1815 is de kans om aan pokken te overlijden sterk afhankelijk van je sociale status. De overlijdenskans bij welgestelden is 13% en bij werkelozen 30%. Het verschil is in belangrijke mate toe te schrijven aan een hogere graad van immunisatie. Welgestelden maken aanzienlijk meer gebruik van vaccinatiemogelijkheden.

Bij Koninklijk Besluit van 7 september 1814 moeten artsen voortaan opgave doen van het aantal gevaccineerde personen. Het vaccineren is nog op vrijwillige basis, maar de overheid verscherpt in de loop der jaren het beleid. In de winter van 1870-1871 grijpt het pokkenvirus razendsnel om zich heen. In Europa overlijden 500.000 mensen aan de pokken. Ook Nederland kent veel slachtoffers. De regels worden verscherpt. Om aan het onderwijs te kunnen deelnemen en openbare functies te mogen vervullen, is een bewijs van vaccinatie noodzakelijk. Zonder "pokkenbriefje" kom je niet ver. Tot in de jaren 80 van de 19^e eeuw blijft de kindersterfte hoog: 19%

Armoede

De 19^e eeuw kent een ontwikkeling die enerzijds bestaat uit groot optimisme vanwege revolutionaire vernieuwingen en anderzijds diepe armoede onder grote delen van de bevolking. De traditionele agrarische samenleving verandert razendsnel in een industriële. Er ontstaat een proletariaat: grote bevolkingsgroepen die geen bezit en invloed hebben en volledig afhankelijk zijn van de schommelingen in de economie. Berekeningen tonen aan dat

van de 901 gezinshoofden die in 1832 in Tilburg werkzaam zijn als textielarbeider, er 526 onder de armoedegrens leven. Dat is ruim 57%!

Het wrange is dat het geschoolde arbeiders betreft, zoals wevers, spinners en scheerders, die 6 dagen per week meer dan 12 uur per dag werken voor een karig loon. Het zal nog ruim 100 jaar duren voordat de textielarbeider, na stakingen en de oprichting van vakbonden, eindelijk een fatsoenlijk sociale positie bereikt. (Bron: de Tilburgse Tijd-machine)

De aardappel staat onbetwist op de eerste plaats in het voedselpakket van de arbeider. Ze worden in grote hoeveelheden gegeten, op smaak gemaakt met wat mosterd of azijn. Op bijzondere dagen wordt wat vet of olie toegevoegd. Brood wordt niet in grote hoeveelheden gegeten. De prijs is als gevolg van de hoge accijns (maalbelasting) te hoog voor veel arbeidersgezinnen. Ook vlees en vis zijn te duur zodat naast de aardappel alleen een goedkope meelpap op het menu staat.

In de steden vervangt koffie het slechte drinkwater. Bier is te duur. Alleen jenever is betaalbaar om de dorst te lessen en de sores van een uitzichtloos bestaan even te vergeten. Kleding is eenvoudig. Onderkleding ontbreekt in de meeste gevallen. (Bron: De arbeidende klasse in Nederland in de 19^e eeuw (1813-1870) - I.J. Brugmans)

De vooruitgang is niet te stuiten

We geven een chronologisch overzicht van een aantal belangrijke verbeteringen voor de Tilburgse bevolking.

- **Gezondheidszorg en Welzijn**

1836: Liefdesgesticht geopend voor opvang van “oude onnozele vrouwen”

1839: Een nieuw gasthuis aan de Locht.

1846: Opening van een Rk. Jongensweeshuis en in twee parochies komt een Vincentiusvereniging.

1850: Armenschool gaat van start aan de huidige Schoolstraat. Vincentius betaalt de kosten.

- **Industrie en werkgelegenheid**

1837: 9 wollenstoffenfabrieken met stoommachine

1848: Tilburg heeft 57 bedrijven en bedrijfjes in de wolindustrie met 2958 arbeiders, waarvan bijna 40% kinderen zijn. 50% van de bedrijven heeft minder dan 10 werknemers.

1850: Er is een sterke groei van de wolindustrie als gevolg van het wegvallen van de concurrentie door handelsprotectie, toenemende industrialisatie en verruiming van assortiment

1860: vervijfvoudiging van de textielproductie

1863: Tilburg telt 65 fabrieken, 32 met stoomkracht

1870: 119 fabrieken, waarvan 46 met stoomaandrijving. Tilburg heeft 22.466 inwoners. Een toename met 30% in de afgelopen 10 jaar

- **Positie van de arbeiders**

1841: enquête arbeidsduur in textiefabrieken. Een 12 tot 13-urige werkdag. Mannen verdienen 60-70 ct., vrouwen 40 ct., kinderen vanaf 8 jaar 22 ct.

1858: rellen in de Veldhoven door ontevreden arbeiders

- **Openbare voorzieningen**

1839: Diligencedienst van Tilburg naar Turnhout

1860: Het besluit tot aanleg van spoorlijn Breda-Maastricht.

1860: Opening van het telegraafkantoor

Tegen deze achtergrond speelt het levensverhaal van de kinderen en kleinkinderen van Mathijs Konings en Petronella de Bekker. Om lange overzichten van de soms uitgebreide gezinnen te voorkomen, hebben we detailgegevens zoveel mogelijk in bijlagen ondergebracht, zodat het verhaal zich ongehinderd kan ontvouwen.

Maria Cornelia Konings

Peter van der Staak

*06.04.1813 Tilburg   * 25.10.1814 Moergestel
+20.08.1903 Tilburg Hasselt + 08.06.1881 Tilburg
X14.04.1842

1. Christina van der Staak

*13.02.1843 Hoeven 805
+08.05.1848 Tilburg 5 jaar oud

2. Mathias van der Staak

*20.04.1845 Tilburg
*18.01.1890 Vught

3. Christiaan van der Staak

*08.12.1848 Tilburg
+25.03.1919 Tilburg

4. Peter van der Staak

*21.05.1852 Hasseltstraat 878
+04.09.1928 Moergestel

5. Maria van der Staak

*03.01.1857
+03.05.1858 Hasselt 31/878

6. Maria Cornelia van der Staak

*07.04.1859 Tilburg
+21.03.1903 Capucijnenstraat 16 Tilburg

We verdiepen ons nu in de levensloop van de volwassen geworden kinderen: Mathias, Christiaan, Peter en Maria Cornelia in volgorde van "opkomst". We geven elk leven een motto mee, bedoeld om het karakter van elk leven te typeren.

Maria Cornelia en Peter van der Staak zijn beiden afkomstig uit de Hasselt, daar zijn ze opgegroeid en hebben ze elkaar leren kennen. Niet alle adressen betreffen ook andere huizen. Door de bevolkingsgroei moet de nummering van bestaande huizen worden aangepast.

1842	Hoeven 805
1845	Hasselt 857
1849-1859	Hasseltstraat 878
1860-1870	Hasselt 31
1870-1880	Hasselt 73
1880-1890	Hasselt 123
1890-1900	Hasselt 190

De eerste jaren van hun huwelijk wonen ze in de wijk Hoeven op nr. 805. Waarom gaan twee mensen die vergroeid zijn met de Hasselt, in het stadsdeel Hoeven wonen? Als we ontdekken dat Govert van der Staak, broer van Peter, daar woont op nr. 847, wordt het aannemelijk dat Govert een rol heeft gespeeld bij het zoeken van een tijdelijke woning voor het pasgetrouwde stel. In 1845 wonen ze weer in de Hasselt en zullen daar de rest van hun leven blijven wonen. Maria Cornelia overlijdt op 20 augustus 1903. Peter is al op 8 juni 1881 op 69-jarige leeftijd overleden.

Na het huwelijk van haar jongste broer Mathijs in 1853, trekken dochter Maria Cornelia en Peter van der Staak in bij hun (schoon)moeder Petronella de Bekker op de ouderlijke boerderij. Daar voltrekken zich volgende gebeurtenissen:

- Vader Peter overlijdt 8 juni 1881, hij wordt 66 jaar
- Zoon Peter trouwt in 1882 en verhuist naar Korvel.
- Dochter Maria bevalt van een buitenechtelijk kind. In 1890 trouwt zij met Peter Janssen.
- Dochter Maria overlijdt in 1903, kort daarna moeder.
- het huis in de Hasselt wordt verkocht

- Christiaan verhuurt zich als inwonende boerenknecht en trekt van adres naar adres.

ALS HET LEVEN EEN PROBLEEM WORDT (Mathias van der Staak)

Mathias ziet het levenslicht op 20 april 1845 in de ouderlijke woning Hasselt 857. Zijn naam en geboortedatum zorgen voor onduidelijkheden in officiële akten en volkstellingen. Mathias wordt ook Mathijs genoemd en hij wordt nu eens in 1843 dan weer in 1845 geboren. We denken enige tijd dat Mathijs en Mathias twee verschillende personen zijn. Hij is wever en later winkelier. Mathias trouwt 8 april 1869 te Tilburg met Hendrika de Laat (1847-1933). Zij is de dochter van August de Laat (1819) en Engelina van Sprang (1820).

Mathias en Hendrika krijgen 14 kinderen Het laatste kind wordt geboren als Hendrika 41 jaar oud is. Het past niet binnen de opzet van onze familieverhalen ook de levens van de achter- kleinkinderen in kaart te brengen. We volstaan daarom met het opnemen van een overzicht van het gezin in een aparte bijlage (Zie Bijlage III).

Peerke van de Staak

We maken graag een uitzondering voor hun zoon Petrus van der Staak die als Peerke Staak een begrip wordt in Tilburg. In de Tijdmachinetilburg.nl lezen we:

Het gebouw De Kievitshoeve op de hoek Langendijk/Reeshofweg zou volgens documenten al uit 1694 stammen. In 1877 zou het al een herberg zijn geweest. Maar De Kievitshoeve verwierf pas echt faam in Tilburg toen in 1910 Peerke van de Staak, een voormalige steenhouwer uit de Hasselt, er een café begon. 'Peerke Staak' had veel aanloop. Het was de residentie van een 'veeclub', een kaartclub en een schutsclub. Op maandag kwamen er

altijd de vissers die in de Leij paling hadden gevangen en deze ter plekke kwamen bakken en opeten. Peerke Staak en zijn vrouw, een kasteleinsdochter uit Schijndel, waren het gezicht van het café en zeer geliefd bij hun klanten. Naast hun café hielden ze ook vijftien koeien. Voor sommige klanten was 'Peerke Staak' meer dan het verlengde van hun huiskamer. Er waren zelfs klanten die soms enkele dagen achter de koeien in het stro bleven slapen. 'Peerke Staak' zou later achtereenvolgens door de zoon en de kleinzoon van Peerke worden voortgezet, later zou het in andere handen komen.

Onder de naam De Kievitshoeve bestaat de uitspanning nog steeds. In de volksmond spreekt men echter nog altijd van Peerke Staak. Peerke van de Staak overleed in 1967.

Mathias wordt ziek

Met Mathias gaat het slecht. Ongeveer een jaar na de geboorte van zijn jongste kind zit Mathias er geestelijk volledig doorheen. Vanaf zijn huis Hasselt 42, wordt hij op 15 november 1889 overgebracht naar het psychiatrisch ziekenhuis "Voorburg" te Vught. Mathias komt in een ziekenhuis dat zo goed als nieuw is; het werd enkele jaren eerder in 1885 opgericht. Ruim twee maanden na zijn opname overlijdt Mathias.

Hendrika blijft achter met 12 kinderen, maar ze staat er niet alleen voor. Haar 3 oudste dochters van 19,18 en 17 jaar, helpen mee om de vele monden te vullen, het huishouden te doen en orde te houden.

Waarom werd hij opgenomen? Was er sprake van bedreiging en agressie, was hij een gevaar voor zichzelf en de mensen in de omgeving?

Krankzinnigenzorg

Eind 18^e eeuw ontstaat er meer behoefte aan een betere classificatie van geestesziekten en aan verbetering van de kwaliteit van zorg. Dat leidt tot een totaal andere aanpak. In Frankrijk wordt geëxperimenteerd met een nieuwe, meer humane benadering van patiënten.

Regelmaat en discipline maken geleidelijk plaats voor verpleging zonder dwangmiddelen of geweld. Patiënten mogen binnen de inrichting zoveel mogelijk vrij rondlopen. Er worden allerlei vormen van tijdbesteding ontwikkeld en vaardigheden geleerd, zodat patiënten zich nuttig kunnen maken.

Er komen werkplaatsen en moestuinen waardoor de inrichtingen zelfvoorzienend worden. In 1841 treedt een krankzinnigenwet in werking waarin de procedures voor opname en ontslag worden vastgelegd en het staatstoezicht wordt geregeld. Want er horen geen geesteszieken in de gevangenis.

Opnameprocedure

Bij de opname van Mathias werd de volgende procedure gehanteerd:

Een patiënt of zijn familie kunnen een verzoek tot opname indienen. In acute gevallen bekijkt de burgemeester of er sprake is van onmiddellijk dreigend gevaar voor de patiënt zelf, zijn omgeving of de openbare orde.

Er volgt zo nodig een opname voor een periode van 14 dagen, waarin de patiënt wordt geobserveerd en er een diagnose wordt gesteld.

De rechtbank (kantongerecht) neemt een beslissing tot ontslag of tot een verlenging van de opname met een half jaar.

Daarna kan na rapportage een verlenging met maximaal een jaar volgen. Is er daarna nog noodzaak voor een verlenging van de verpleging, dan wordt de patiënt onder curatele gesteld.

Voor Mathias is na de observatie van 14 dagen gekozen tot een verlengde opname van 6 maanden. Gedurende deze periode overlijdt hij op 44-jarige leeftijd.

Hendrika hertrouwt

Hendrika blijft achter met haar mega-gezin waarvan het oudste kind 20 jaar is. Zij is 47 jaar en gaat naarstig op zoek naar een man die de moed heeft met haar te trouwen en stiefvader te worden van zoveel kinderen.

Ze vindt hem in de persoon van de 61 jaar oude weduwnaar Christiaan Mutsaers, geboren te St. Oedenrode in 1833. Christiaan is smid. Hij was getrouwd met Maria van Hees. Zij overlijdt medio april 1893. Hij heeft 5 kinderen waarvan de oudste 30 en de jongste 22 jaar oud is. Vier kinderen zijn getrouwd.

Christiaan en Hendrika trouwen 22 augustus 1894. Samen houden ze het grote gezin draaiende. Christiaan overlijdt november 1914. Hij wordt 81 jaar.

Op 20 februari 1920 vertrekt Hendrika naar Antwerpen en vestigt zich in de Onderwijsstraat 57. Deze straat ligt (nu) dichtbij de havendokken en het spooreplacement in Noord-Antwerpen.

Wanneer ze terugkomt, weten we niet. Hendrika overlijdt op 14 maart 1933 te Hilvarenbeek. Zij wordt 86 jaar. Ze is 1,5 jaar eerder, op 9 augustus 1932 vanaf de Reeshofweg 1 te Tilburg in Hilvarenbeek aangekomen.

Wij blijven in verbazing achter met de vraag waarom een moeder van 14 kinderen het laatste anderhalf jaar van haar leven moet doorbrengen in het Liefdesgesticht in Hilvarenbeek?

EENZAAM MAAR NIET ALLEEN (Christiaan van der Staak)

Tien maanden na het overlijden van zijn 5-jarig zusje Christina, wordt op 9 december 1848 een jongetje geboren. Het kan niet anders, hij moet de leegte vullen die zij achterlaat: zijn naam wordt Christiaan.

Het overlijden van zusje Maria in 1858, komt bij Christiaan een jongetje van 10 jaar, hard aan. Hij beseft dat je moet oppassen met je te sterk te hechten aan mensen waar je van houdt; voor je het weet verlies je ze. Christiaan wordt wever en zal vrijgezel blijven.

Na het overlijden van zijn vader, 8 juni 1881, is de 32-jarige Christiaan samen met broer Peter een geweldige steun voor zijn moeder. Maar Peter trouwt een jaar later en verlaat het ouderlijke huis. Christiaan is een harde werker, maar bedrijfsvoering ligt hem niet zo. En alleen met zijn moeder is wel saai. Maar dat gaat veranderen

Zus Maria Cornelia is ongehuwd zwanger. Er komt op 19 augustus 1884 een meisje ter wereld en de 36-jarige Christiaan wordt van de ene dag op de andere oom in eigen huis. We denken dat zijn nichtje een belangrijke plaats in zijn leven krijgt. Minder leuk wordt het voor Christiaan als zijn zus kennis krijgt aan de weduwnaar Peter Janssen. Ze trouwen in 1890, en zijn zus en zijn 5-jarige nichtje vertrekken richting Korvel, naar de woning van Peter Janssen.

In de loop van 1901 komt zus Maria Cornelia met haar gezin weer wonen in het ouderlijke huis, zeer waarschijnlijk om haar 88-jarige moeder en vrijgezelle broer te helpen. Als moeder Cornelia op 20 augustus 1903, op 90-jarige leeftijd overlijdt, verliest Christiaan elke vorm van huiselijk verkeer. Christiaan gaat na de dood van zijn moeder, als knecht inwonen. Daaruit leiden we af dat het huis aan de Hasseltstraat rond 1906 wordt verkocht. Christiaan gaat op 5 november 1906 naar St. Josephstraat 84 om als inwonende knecht te werken op de boerderijen van de familie Van der Aa. Vanaf 14 mei 1908 werkt hij voor langere tijd op nr. 450, ook een boerderij van boer Van der Aa.

Hij blijkt in Tilburg op de meerdere adressen als inwonende knecht in dienst te zijn geweest:

In 1910	St. Jozefstraat 19
Per 9 juli 1910	Piusstraat 3
Per 12 april 1911	Kommerstraat 2
Per 17 april 1914	Nieuwe Goirleseweg 56

In 1914 wordt hij 66 jaar. Hij krijgt een uitkering en houdt vermoedelijk op met werken. Waar hij de laatste jaren van zijn leven woont, weten we niet. Het is best mogelijk dat hij onderdak heeft gevonden in het gezin van zijn broer Peter.

Christiaan overlijdt

Op 25 maart 1919 doen landbouwer Cornelis Van Roesel, 41 jaar en Cornelis van Puijenbroek, een veldwachter van 39 jaar woonachtig in Moergestel, aangifte van het overlijden in Tilburg van Christiaan van der Staak, oud 70 jaar. Hij overlijdt om 4.30 uur in de vroege morgen van 25 maart 1919. Cornelis Puijenbroek is familie. Hij is getrouwd met Maria van der Staak, een nicht van Christiaan,

zij is de dochter van Peter van der Staak jr. en Anna Catharina van der Weegen. Het vermelden van het exacte tijdstip van overlijden geeft aan dat Christiaan niet moederziel alleen is overleden.

EEN BESCHEIDEN EN KORTSTONDIG LEVEN (Maria Cornelia van der Staak)

Als jongste dochter Maria Cornelia nog geen maand oud is overlijdt haar 1-jarig zusje Maria. Ze komt als pasgeborene in een verdrietige wereld terecht. Omdat je oudste zus Christina 10 jaar geleden op jonge leeftijd overleden is, wordt met angst en beven afgewacht hoe het met jou zal vergaan. En eerlijk gezegd ben jij ook op jonge leeftijd overleden: je werd maar 43 jaar. Ze overlijdt op 21 maart 1903.

Ongehuwd zwanger

Je bent 26 jaar oud en moet tegen je moeder zeggen dat je zwanger bent. Je vader is enkele jaren geleden gestorven. Het is een schande en een doodzonde wanneer je als ongehuwde vrouw zwanger wordt.

Er zijn natuurlijk spanningen geweest tussen moeder en dochter. Maar als op 19 augustus 1884 een gezond en levenslustig meisje ter wereld komt, voert vreugde snel de boventoon. Ze krijgt de naam van haar moeder

Maria Cornelia van der Staak.

In de geboorteakte nummer 671 van het jaar 1884 staat te lezen dat de bevalling plaats vond om 6 uur in de morgen in het ouderlijke huis. De verloskundige Gregorius van de Ven, 42 jaar, was daarbij aanwezig. Over de vader worden geen mededelingen gedaan. Ongewenste zwangerschappen zijn aan de orde van de dag. In de meeste gevallen trouwt de verwekker alsnog met de ongehuwde

moeder. Het kind wordt geëcht en het leven gaat door. Ondanks deze nuchtere levensinstelling is het ongehuwd zwanger worden geen pretje: het is gewoon een schande. Volgt er alsnog een huwelijk dan is het leed snel geleden.

Peter Janssen

Maria Cornelia is al 30 jaar en heeft een buitenechtelijk kind. Je zou denken dat haar kansen op de huwelijksmarkt erg klein zijn. Maar dat valt mee.

Ze maakt eind 1889 kennis met Petrus Janssen wiens vrouw Johanna van Gompel, kortgeleden op 17 november 1889 is overleden. Maria Cornelia en Peter zijn een kleine zes maanden later man en vrouw.

Het gaat allemaal zo snel omdat van beide zijden de urgentie groot is. Peter wil coute que coute zijn gezin bij elkaar houden en Maria Cornelia zoekt een vader voor haar 6 jaar oude dochter. Ze trouwen op 14 mei 1890 en Maria Cornelia gaat met haar dochter in het huis van Peter en zijn 3 kinderen wonen aan de Korvelseweg in Tilburg. Ze krijgen samen nog een zoon: Cornelius

Peter is op 7 december 1857 in Diessen geboren. Hij trouwt begin juli 1879 met Johanna van Gompel en ze gaan in de wijk Veldhoven wonen. Op haar huwelijksdag is Johanna al enkele maanden zwanger. Het huwelijk duurt ruim 10 jaar. In die periode maken ze samen heel wat verdrietige gebeurtenissen mee. Er worden 6 kinderen geboren waarvan er 4 op zeer jonge leeftijd overlijden. De overlevers zijn: Maria Catharina, geboren 28 november 1879 en Adrianus (1886).

Huwelijk

Peter en Maria Cornelia trouwen op 14 mei 1890. Onder de getuigen treffen we enkele bekenden: Martinus Konings (73), oom van de bruid en haar broers Christiaan (40) en Peter (37) van der Staak, resp. wever en *venter*. Verder is Peters zwager, wever Gijsbert Zomers (24)

aanwezig als getuige. Maria Cornelia verhuist met haar dochter naar de wijk Korvel-Laar nr. 182.

Samengesteld gezin

Peter Janssen woont daar met zijn twee kinderen:

- 11-jarige dochter Maria Catharina, geboren op 28 november 1879 te Tilburg
- De 3-jarige zoon Adrianus, geboren 7 mei 1886
- Maria Cornelia brengt haar bijna 6 jaar oude dochter Maria Cornelia van der Staak mee
- Op 1 februari 1891 wordt het gezin uitgebreid met de geboorte van een zoon Cornelius Joannes. Hij wordt geboren op 1 februari 1891 en zal hun enige kind zijn.

Maria Catharina Janssen

Op 20 november 1897 vertrekt dochter Maria Catharina Janssen, op een week na 18 jaar, naar Zoeterwoude. Ze heeft een betrekking als dienstbode aangenomen.

Maria Catharina komt op 10 februari 1904, na een verblijf van ruim 6 jaar in Zoeterwoude, terug naar Tilburg. Zij treft een verdrietige vader en stiefzus Maria Cornelia aan: kortgeleden zijn moeder en oma overleden. De hulp van Maria Catharina komt op het juiste moment, maar haar hulp is van korte duur. Ze is nog maar 8 maanden terug uit Zoeterwoude als ze op 26 oktober 1904 trouwt met de 26-jarige Wouterus van Gils. Ze vertrekt naar Goirle om een eigen huishouden te beginnen. Ze krijgen 10 kinderen waarvan er 7 volwassen worden.

Ze blijft heel haar leven in Goirle wonen en overlijdt daar op 12 augustus 1949 op 59-jarige leeftijd

Adrianus Janssen

Adrianus vertrekt rond 1900 naar de Fraters van Tilburg. Hij wordt ingeschreven als "*kweekeling*" en zal dus worden opgeleid tot (kloosterling)onderwijzer. De opleiding wordt waarschijnlijk vroegtijdig beëindigd want op 8

augustus 1908 verhuist de 22-jarige Adrianus naar de Hoevenschestraat 179. Daar woont de familie Ansems met 3 ongehuwde dochters en twee zoons. De ene zoon wil frater worden en de andere is vanaf 1899 woonachtig in een Karmelietenklooster. Het kan zijn dat Adrianus ziek is en verzorging en geestelijke steun nodig heeft. Want op 23 december 1908 om 12.00 uur 's middags overlijdt hij op 22-jarige leeftijd. Zijn vader Peter Janssen, 50 jaar, doet aangifte.

Cornelius Joannes Janssen

Halfbroer Cornelius vertrekt een paar jaar later ook naar de Fraters van Tilburg. Zijn verblijf daar is maar van korte duur want hij komt op 31 oktober 1900 weer naar huis. Hij moet daarna weer terug zijn gegaan naar de fraters, want uit de beschikbare gegevens maken we op dat Cornelius op 21 augustus 1902 daar vertrekt. Volgens de bevolkingsgegevens komt Cornelius in februari 1906 terug uit Heijthuisen. Wat hij in de tussentijd heeft gedaan en waarom hij in Heijthuisen heeft verbleven is evenmin duidelijk.

Op 3 februari 1923 trouwt Cornelius op 32-jarige leeftijd te Vught met Wilhelmina van Breugel. Maar als hij uiteindelijk de warmte van een eigen gezin voelt, slaat de dood genadeloos toe: ze krijgen 7 kinderen waarvan er 5 kort na hun geboorte overlijden. Cornelius overlijdt op 15 oktober 1956, 65 jaar oud. Hij komt door verdrinking om het leven. Hij wordt gevonden in het Wilhelminakanaal op 150 meter van de Kraaivenschebrug in de richting van Dongen.

Rampjaar 1903

Op 21 maart 1903 overlijdt Maria Cornelia Janssen van der Staak op 43-jarige leeftijd. Het moet voor haar moeder een enorme klap zijn geweest: haar enige in leven gebleven dochter sterft op jonge leeftijd. Het verdriet is te groot:

vijf maanden later, op 20 augustus sterft Cornelia Maria Konings. Ze werd 90 jaar. Na het overlijden van zijn vrouw en schoonmoeder wonen alleen Peter en zwager Christiaan in het ouderlijke huis.

- Zijn zonen Adrianus en Cornelis Joannes verblijven bij de Fraters.
- Dochter Maria Catharina komt in februari 1904 terug uit Zoeterwoude, maar vertrekt na een paar maanden definitief naar Goirle
- Stiefdochter Maria Cornelia van der Staak trouwt in 1909 te Rotterdam

Als gevolg van de verkoop van de ouderlijke boerderij verhuurt Christiaan zich vanaf 1910 als inwonende boerenknecht. Peter verhuist in korte tijd 3 keer.

Het is dochter Maria Catharina die haar vader, na al het verdriet over zijn jonggestorven kinderen en zijn beide overleden vrouwen, de vreugde van het grootvaderschap zal schenken. Ze krijgt kinderen, waarvan er 7 gezond opgroeien. Peter zal ze niet allemaal geboren zien worden. Hij overlijdt op 10 maart 1917 om 13.30 uur in zijn woning. Hij wordt 59 jaar. Schoonzoon Wouterus van Gils (39) doet aangifte.

Stiefdochter Maria Cornelia van der Staak

Maria Cornelia is 25 jaar oud en trouwt op 20 oktober 1909 in Rotterdam met de 23-jarige Josephus van Ierland, geboren te Tilburg op 23 maart 1886. Ze verhuizen naar Amsterdam. Daar overlijdt Josephus 22 september 1954. Hij wordt 68 jaar oud. Maria Cornelia overlijdt ook in Amsterdam, op 25 juli 1963. Zij wordt 78 jaar.

Onduidelijkheden

Maria Cornelia is vermoedelijk na het overlijden in 1903 van haar moeder en grootmoeder, uit huis gegaan.

Waarom en wanneer ze naar Rotterdam verhuist en hoe ze haar man heeft leren kennen, is onbekend. Of er uit het huwelijk kinderen zijn geboren is eveneens onduidelijk. Er zijn ook geen gegevens gevonden over de geboorte van kinderen.

FLEXIBEL IN TIJDEN VAN VERANDERING (Petrus van der Staak)

De derde zoon komt ter wereld op 21 mei 1852 en krijgt de naam Peter. Hij trouwt 19 juli 1882 te Tilburg met Anna Catharina van der Weegen (1849-1920). Peter is op zijn trouwdag 30 en Anna 32 jaar. Getuigen bij het huwelijk zijn:

- beide broers van de bruidegom: Mathias (37), wever en Christiaan (41), wever.
- Getuigen namens de bruid: Hendrikus (41) en Embregt (39) van der Weegen, beiden timmerman.

De beroepen van Peter passen niet in dat rijtje. We hebben in kaart gebracht welke beroepen Peter in zijn leven heeft uitgeoefend:

1882 fabrikant
1890 venter
1900 tapper
1911 verzekeringsagent

In de periode 1880-1890, na het overlijden van vader Peter op 8 juni 1881, zijn Christiaan, Peter en ook zus Maria Cornelia actief als wevers. Bij het opmaken van zijn huwelijksakte in 1882 laat Peter noteren dat hij “fabrikant” is: iemand die het hele jaar door in opdracht weeft. Ook zijn broer Mathias zegt “fabrikant” te zijn.

Het is dus goed mogelijk dat ze gedrieën tot rond 1890 in opdracht hebben geweven, maar dat betekent nog niet dat ze fulltime daarmee bezig zijn. Christiaan zal vanaf 1908 als inwonende boerenknecht werkzaam zijn Peter is, zoals we zien, de langste tijd van zijn werkzaam leven *geen* wever. Peter maakt de indruk alles te willen aanpakken.

Venter

De carrièrestappen die hij maakt zijn niet los te zien van het ingrijpende proces dat de samenleving doormaakt in de overgang van een agrarische naar een industriële maatschappij. Het beroep van venter ontstaat in nauwe samenhang met de verstedelijking.

Door de gestage toename van de afstand tussen de verspreid wonende producent (boer) en consument, groeit de behoefte aan de overbrugging van de afstand. Verkoop aan huis voldoet aan deze behoefte. Wanneer de verstedelijking verder toeneemt, ontstaat er een omslagpunt.

Tapper

De mensen wonen nu zo dicht bij elkaar dat de venter het zich kan veroorloven om thuis te blijven en de klanten naar zijn winkel te lokken, waar hij een veel groter en aantrekkelijker assortiment kan aanbieden. Het beroep van tapper sluit daar naadloos op aan. Er komen huizen of winkels waar vloeistoffen te koop worden aangeboden o.a. melk, bier, olie.

Verzekeringsagent

Een verzekeringsagent is in het begin van de 20^e eeuw eigenlijk een venter. Hij gaat langs de deuren en probeert verzekeringen te slijten. Het gaat meestal om een soort spaarverzekering bij de geboorte van een kind. De tijd van geld bewaren in een ouwe sok is definitief voorbij. Op hun trouwdag wordt het echtpaar ingeschreven en vestigt zich

officieel in de wijk Korvel op nr. 123. Anna woont tot haar trouwen op nr. 484.

Peter en Anna gaan een tijd tegemoet waarin beproevingen hen niet bespaard zullen worden. Van de 5 kinderen overlijden er 4 op zeer jonge leeftijd.

Kinderen

Maria Adriana Petronella van der Staak

Nog geen jaar na de bruiloft wordt op 28 juni 1883 een meisje geboren, dat nog geen jaar oud wordt en op 16 juni 1884 overlijdt.

Maria Cornelia Petronella van der Staak

Peter en Anna laten zich niet uit het veld slaan en willen graag weer vader en moeder worden. Op 4 november 1884 is het zo ver; er wordt weer een meisje geboren dat in leven blijft.

Joannes Cornelis van der Staak

Op 17 september 1887 komt een zoon ter wereld. Joannes overlijdt 8 augustus 1889, nog geen 2 jaar oud.

Petrus Cornelius van der Staak

Anna is snel weer zwanger. Alle hoop is erop gevestigd dat het deze keer weer een jongen mag zijn. Hun hartenwens komt uit. Er wordt op 1 september 1890 een zoon geboren. Hij overlijdt op 16 juni 1891.

Adriana Maria Antonia van der Staak

Adriana wordt geboren en overlijdt op 3 mei 1892

In 1910 wonen Peter en Anna in de Paterstraat op nr. 6. Op 20 januari 1911 verhuizen ze naar Akkerstraat 69. Dochter Maria trouwt met Cornelis Puijenbroek, politieagent van beroep. Eind 1913 verhuizen ze ambtshalve naar Moergestel. Enkele maanden later komen haar ouders bij hen inwonen op nr. 15 in wijk A. Het is maar van

korte duur, want vader Peter is waarschijnlijk ernstig ziek. Hij overlijdt korte tijd na de verhuizing, op 17 februari 1914 in een ziekenhuis te Tilburg.

Anna zal nog ruim 5 jaar bij dochter en kleinkinderen inwonen. Ze overlijdt op 31 augustus 1920 te Moergestel, 70 jaar oud.

Martinus Konings

*06.10.1816 Tilburg
+08.05.1891 Tilburg
x20.04.1843 Tilburg

Magdalena de Lepper

*10.10.1815 Tilburg
+03.03.1872 Tilburg

Mathias Konings

*30.03.1844 Berkdijk 697 Tilburg
+13.06.1874 Tilburg Stokhasselt

Arnoldus Konings

*28.07.1845 Berkdijk 697 Tilburg
+04.01.1931 Tilburg

Cornelis Konings

*06.10.1848 Tilburg
+09.04.1874 Tilburg Stokhasselt

Petrus Konings

*01.01.1852 Berkdijk 670 Tilburg
+19.11.1929 Tilburg

Hendrikus Konings

*23.03.1854 Tilburg
+06.01.1883 Stokhasselt Tilburg

Adriana Konings

*07.01.1857 Tilburg
+28.07.1943 Tilburg

Martinus wordt geboren op 6 oktober 1816 in Tilburg en overlijdt daar op 8 mei 1891 in de wijk Goirke. (Akte 310). Zijn zoon Arnoldus, 45 jaar, leerlooier doet aangifte.

Martinus is de oudste jongen in het gezin en leert thuis in de Hasselt het boerenvak. Zijn moeder Petronella en zus Maria Cornelia hebben na het vroegtijdige overlijden van vader Mathijs in 1822, de leiding op de boerderij en binnen het gezin. Martinus heeft veel steun gekregen van oom Jan Konings en oom Peter de Bekker. Zij brengen hem kennis en vaardigheden bij die een landbouwer en wever moet hebben.

Hij trouwt Magdalena de Lepper, een dienstmeisje uit de Berkdijk, geboren te Tilburg op 10 oktober 1815. Het is niet bekend hoe beiden elkaar hebben leren kennen, Stokhasselt en Berkdijk liggen een flink eind van elkaar verwijderd. Magdalena is de dochter van landbouwer Arnoldus de Lepper en Cornelia Zwerts.

Familie De Lepper

De grootouders van Magdalena zijn Martinus de Lepper (1743-1806) en Joanna Mathijssen (1745-1805). Ze trouwen in 1768. Ze krijgen 10 kinderen, 6 blijven in leven. Arnoldus, de oudste uit het gezin, trouwt in 1808 Cornelia Maria Zwerts. Zij worden de ouders van 9 kinderen, waaronder Magdalena (Helena) die met Martinus Konings zal trouwen. (Families de Lepper-Mathijssen en De Lepper-Zwerts Zie bijlage IV).

Magdalena wordt Helena, zeer waarschijnlijk Lena genoemd. Dat leidt tot verwarring en onduidelijkheid. Bij een officiële gelegenheid wordt door een ambtenaar op deze onduidelijkheid gewezen. Marinus verklaart bij die gelegenheid onder ede dat Magdalena en Helena de Lepper een en dezelfde persoon zijn.

Huwelijk

Op 20 april 1843 trouwen Martinus en Helena in Tilburg. Getuigen zijn:

- Adriaan de Brouwer, 40 j. boer, zwager van Helena
- Godefridus Konings, 24 j. boer, broer bruidegom
- Peter van der Staak, 28 j. boer, zwager bruidegom
- Johannes van Hest, 28 j. boer te Tilburg, geen bloedverwant. (Ene Johannes van Hest is januari 1830 voogd ad hoc bij de veiling in Café Bierens).

Opvallende getuigen

Er zijn geen tekenen die erop wijzen dat er sprake is van een nauwe relatie is tussen Martinus en zijn beide broers. Bij het huwelijk van Martinus is Godefridus “zoals het hoort” een van de getuigen. Maar als Godefridus zelf trouwt, is geen van zijn broers als getuige aanwezig.

Hij vraagt tot onze verrassing zijn zwager Peter van der Staak, de man van zijn zus Maria Cornelia, en diens broer Govert van der Staak.

Gezin

Het paar krijgt 6 kinderen die op verschillende adressen op de Berkdijk worden geboren:

Mathijs wordt geboren op 30 maart 1844

Arnoldus wordt geboren op 28 juli 1845

Cornelis wordt geboren op 6 oktober 1848

Petrus wordt geboren op 1 januari 1852

Hendrikus wordt geboren op 23 maart 1854

Adriana wordt geboren op 7 januari 1857

In genoemde Berkdijkse periode woont August de Bekker (1829) een aantal jaren in bij het gezin. Hij is

“knegt”. Augustinus is een neef van Martinus. Hij is de zoon van oom Peter Govert de Bekker en Barbara Willemse.

Harde tegenslagen

Martinus Konings en Helena de Lepper starten april 1843 vol optimisme hun huwelijksleven op. Ze willen een gezin en het begin gaat voorspoedig.

Het noodlot heeft een bijzonder wreed spel voor hen op touw gezet: 3 kinderen, dat is de helft van het gezin, zal overlijden in de kracht van hun leven, resp. 30, 24 en 29 jaar oud. Ongehuwd en zonder een nageslacht.

Zoon Arnold en hun enige dochter Adriana zullen wel een hogere leeftijd bereiken maar ook ongehuwd blijven.

Alleen zoon Piet trouwt en krijgt 8 kinderen. Maar dat komt voor Helena te laat. Zij overlijdt voordat haar eerste kleinkind wordt geboren. Martinus zal 6 kleinkinderen in zijn armen houden, maar ook het verdriet meemaken als twee van hen, enkele maanden na hun geboorte overlijden. Het zijn twee meisjes die beiden de voornaam van zijn vrouw Magdalena krijgen.

Naar Alphen en Riel

Het jonge gezin waarvan de oudste nog geen 15 jaar is en de jongste 2 jaar oud, verhuist op 10 januari 1859 naar Alphen en Riel.

De verhuizing kan niet los gezien worden van de deling van de onroerende goederen uit de erfenis van Martinus' moeder in 1856. Martinus heeft ineens veel meer armslag.(zie pagina 59) Een tweede belangrijke factor is de spectaculaire groei van de akkerbouw. In 1855 wordt de “wet op het gemaal” (belasting op meel) afgeschaft. Het wegvallen van deze belasting is de directe aanleiding voor de komst van meel- en

broodfabrieken. Dit is het einde van het kartel van korenmolenaars en bakkerijen. De broodprijs zakt maar liefst met 30%.

Door deze prijsdaling neemt de vraag naar brood enorm toe. Aan het eind van de 19^e eeuw eten Nederlanders 3 keer zoveel brood en 1,5 tot 2 keer zoveel aardappelen. In 1856 wordt in Nederland de eerste meel- en broodfabriek geopend. Dit initiatief is in 1865 uitgegroeid tot 10 meelfabrieken en 11 meel- en broodfabrieken. In Tilburg wordt met enige vertraging het fabrieksbakken ingevoerd. In 1879 start broodbakkerij Willem Pajmans op Goirke 6 en in 1899 gevolgd door broodbakkerij Smarius aan het Smidspad.

Het gezin Konings-De Lepper vestigt zich in de Brakelsestraat 78 in Riel. Martinus, zijn vrouw Helena en hun zonen Mathijs en Arnoldus worden allen ingeschreven als akkerbouwer.

Op 8 november 1810 worden de dorpen Alphen en Riel per decreet samen een gemeente. Het dorp Chaam dat deel uitmaakte van Riel, wordt ontkoppeld en bij Hilvarenbeek gevoegd. Riel omvat drie buurtschappen: Brakel, Zandeind en Kerkeind. Brakel is de oudste woonkern die al in de prehistorie werd bewoond. Het Brakelse deel van het dorp is vruchtbare grond die wat hoger ligt in de omgeving, omdat boeren eeuwenlang de grond hebben verrijkt met heideplaggen en is doordrenkt van mest uit de potstal. Het is een goede plek om te boeren. De 4 akkerbouwers kunnen dus aan de slag. Waarom vertrekt Martinus dan na ruim 2 jaar weer?

Naar Loon op Zand

Op 28 januari 1862 laat "*Martinus de Koning*" zich als akkerbouwer inschrijven in het Bevolkingsregister van Loon op zand. Het gezin gaat in de Kerkstraat wonen op nr.118.

Mathijs bijna 18 jaar
Arnoldus 17 jaar
Cornelis 12 jaar en 7 maanden
Peter bijna 10 jaar
Adriana 4 jaar en 8 maanden

Terug naar Tilburg

Martinus vestigt zich 6 jaar later, op 28 februari 1868 in de wijk Stokhasselt nr. 3. We weten niet wat de aanleiding is voor het vertrek. Uit enkele kleine details zou het volgende beeld kunnen worden opgebouwd. Een reden kan zijn dat Martinus in Alphen en Riel niet goed kan aarden en dichterbij zijn geboortegrond in de Hasselt wil wonen. Meer waarschijnlijk is, dat een boerenbedrijf leiden niet de sterkste kant van Martinus en zijn zonen is. Bij de volkstelling van 1869/ 1870 in Tilburg, laten vader en oudste zoon Mathijs zich als “*dagloner*” registeren: de aspiraties om een eigen akkerbouwbedrijf te hebben, zijn verdwenen.

Rampspoed

In een paar jaar tijd gaat Martinus zijn vrouw en twee zonen verliezen. Hij blijft achter met zijn 3 jongste kinderen: Petrus, Hendrikus en Adriana. In 1868, het jaar van de verhuizing naar Tilburg, is het gezin nog helemaal intact. Kort daarna deelt het leven enkele flinke dreunen uit:

- Helena, overlijdt, 56 jaar oud, op 3 maart 1872
- Cornelis overlijdt op 9 april 1874, 24 jaar oud.
- Mathijs overlijdt op 13 juni 1874, op 30-jarige leeftijd.
- Hendrikus overlijdt, op 6 januari 1883, 28 jaar oud

Martinus gaat samen met zijn beide kinderen Arnold (55) en Adriana (43) het laatste decennium van de 19e eeuw in. Adriana en Arnold zijn ongehuwd en wonen

nog thuis. Martinus had liever gezien dat ze gelukkig waren getrouwd en nu voor een gezin zouden zorgen. Maar nu het toch is zoals het is, ziet hij ook de voordelen: hij hoeft niet alleen te zijn en heeft altijd huisgenoten om zich heen. Ondanks hun goede zorgen haalt Martinus de eeuwwisseling niet. Hij overlijdt 8 mei 1891 en wordt 75 jaar oud.

SAMEN ALLEEN

Arnold en Adriana Konings

Begin 1872 gaat Arnold naar Loon op Zand en kiest definitief voor het looiersvak. Hij gaat wonen in de Kerkstraat op nr. 89, in dezelfde straat waar hij met zijn ouders en broers nog maar een paar jaar geleden een eigen boerderij had. In Loon op Zand voelt hij zich vrij en toch dicht bij zijn vader en zus. Hij neemt voorzichtig de vrijheid om nog wat verder rond te kijken. Na een kleine twee jaar verlaat hij Loon op Zand en probeert zijn geluk bij een leerlooierij in Gilze-Rijen. Hij gaat wonen in wijk A op nr. 76k. Ruim 2 jaar later, op 2 juli 1876 is hij weer terug in Tilburg. Arnold zal nog een keer naar Gilze-Rijen gaan. Maar op 30 juni 1881 is hij weer terug in Tilburg.

Na het overlijden van hun vader gaan Arnold en Adriana hun eigen weg. Arnold gaat een deur verder wonen, op nr. 389. Adriana verhuist 26 september 1898 naar nr. 316. Begin 1900 wonen broer en zus weer samen en zullen tot begin 1931 elkaars huisgenoten zijn.

Begin 1900 wonen ze op het Goirkeplein 469. In 1920 op Lijnsheike 178. Het is een woning op het terrein van de schoenfabriek Mannaerts. (Tot 5 november 1910 hebben op dit adres vrijgezel Josephus Johannes Mannaerts en zijn zus gewoond. Na hun verhuizing wordt het pand bij de fabriek getrokken).

Arnold is 65 jaar en vervult waarschijnlijk als tegenprestatie voor de huisvesting, een rol als conciërgewaker. Zijn buurman op nr. 174 is Franciscus Norbertus Mannaerts, schoenfabrikant en regent van het R.K. Ziekenhuis. Arnold verkeert dus in goed gezelschap.

Hij woont daar met zijn zus tot zijn overlijden op 4 januari 1931. Arnold wordt 85 jaar. Adriana woont daarna telkens voor kortere tijd op de adressen Hoefstraat 23 en 45d en als laatste adres op Goirkestraat 174 waar zij 16 augustus 1934 overlijdt, 86 jaar oud.

ZORG VOOR EEN NAGESLACHT

Petrus Konings

Petrus (Piet) wordt geboren op nieuwjaardag 1852. Zijn broers Mathijs, Cornelis en Hendrikus overlijden ongehuwd en Arnold en Adriana maken geen aanstalten om te trouwen. Groeit langzaam het besef dat hij een speciale en belangrijke opdracht heeft: zorgen dat de tak Konings-de Lepper niet uitsterft?

Huwelijk

Op 27 april 1881 geven Piet Konings en Maria Zeegers elkaar het ja-woord. Piet is 29 jaar en zijn vrouw Maria enkele maanden jonger: ze is geboren op 4 september 1852. Piet is wever en Maria weeft ook.

Maria overlijdt 12 februari 1924. Ze wordt 72 jaar oud. Piet overlijdt 19 november 1929. Hij wordt 77 jaar.

Piet en Maria gaan inwonen bij Maria's moeder Johanna Maria Beerens, weduwe Zeegers. Zij woont in de wijk Heikant op nr. 91, samen met nog 3 volwassen ongehuwde kinderen: Josephus, Johanna en Petrus. Het gezin Zeegers treft hetzelfde noodlot als het gezin van haar man Piet: 3 jongens sterven in de bloei van hun leven. Wat is dat voor vreemd verschijnsel? Dat

kleine kwetsbare baby's vroegtijdig overlijden, is begrijpelijk. Maar jonge kerels tussen 25 en 30 jaar?

Vader Martinus is bij het huwelijk van zijn zoon Piet aanwezig. Hij is al jaren weduwnaar, zijn vrouw Helena is in 1872 overleden. Hij ziet met bezorgdheid hoe de helft van zijn kleinkinderen op jonge leeftijd overlijdt. Enkele maanden voor zijn overlijden wordt kleindochter Lucia geboren. Zij blijft in leven, ook de twee kinderen die daarna nog worden geboren. We schetsen in het kort hun leven. (Gezin Konings-Zeegers zie bijlage V)

Kinderen

In memoriam

Magdalena Cornelia Konings

Zij wordt geboren 16 april 1882. Zij overlijdt december 1884, 2 jaar en 8 maanden oud.

Magdalena Henrica Konings

Zij wordt geboren 25 januari 1886 en overlijdt september 1886, bijna 8 maanden oud.

Leonardus Martinus Konings

Hij wordt geboren 27 april 1889 en overlijdt begin september 1889 bijna 5 maanden oud

Philomena, Norbertus, Lucia, Adrianus en Cornelia blijven in leven

Philomena Maria Konings

Zij wordt geboren op 19 maart 1884. Als ze 28 jaar oud is trouwt ze op 8 mei 1912 met Piet van Dongen (1885). Philomena, is werkster van beroep. Piet is sigarenmaker en nachtwaker. Er worden in totaal 9 kinderen geboren, twee overlijden op jonge leeftijd, een

kind wordt doodgeboren (Zie bijlage VI). Philomien overlijdt 15 december 1965, Piet 16 december 1968.

Adrianus Josephus Konings

Hij wordt geboren 22 september 1893. Adrianus is volter van beroep. Hij trouwt 25 september 1922 te Loon op Zand met Maria Cornelia van den Broek (1897-1966). Ze krijgen 23 november 1918 een voorechtelijke dochter: Johanna Antonia Konings, geboren 23 november 1918. Johanna treedt op 28 september 1938 in bij de Franciscanessen in Bergen op Zoom

Cornelia Helena Konings

Zij wordt geboren 31 oktober 1896. De ongehuwde Cornelia bevalt 16 augustus 1919 op de kraamafdeling van de Vroedvrouwschool te Heerlen.

Vroedvrouwschool Heerlen

Een instituut waar zwangere ongehuwde vrouwen in een vroeg stadium van hun zwangerschap naar toe kunnen gaan om in alle rust hun kind ter wereld te brengen. En waar zo nodig de adoptie van het kind wordt geregeld. Na de bevalling gaat de ongehuwde moeder met kind terug naar huis. In geval van adoptie hoeft de bevalling niet bekend te worden, want de vrouw, het meisje, komt terug van een dienstbetrekking. Op 2 februari 1920 laat ze het kind achter bij de familie Schoonis-Zwaans in Berkel. Is hier sprake van adoptie (door de familie van de vader)?

Petronella Cornelia van de Broek

Zij wordt voorechtelijk geboren op 31 mei 1922. Als Cornelia 13 mei 1925 trouwt met Johannes van de Broek (de broer van haar schoonzus), wordt dochter Petronella erkend en geëcht. Veertien dagen later, op 26 mei verhuizen moeder en dochter naar Tuinstraat

160 te Loon op Zand, de geboorteplaats van Johannes

SCHOENMAKERS EN HUN LEEST

Norbertus en Lucia

Norbertus Konings

Norbertus Joannes wordt 1 augustus 1887 geboren. Hij is de oudste zoon uit het gezin trouwt 15 mei 1918 te Tilburg met Adriana Elisabeth Mutsaers, geboren op 6 november 1890. Hij is schoenmaker, fabrieksarbeider en sjouwer. Hij woont Heikant 6b, Rugdijk 20, Lijnsheike 149. Norbertus overlijdt 6 oktober 1963 te Tilburg, 76 jaar oud. (Overlijdensdatum van Adriana is niet beschikbaar).

Kinderen

Petrus Maria Konings, geboren 1 januari 1920

Johanna Maria Konings, geboren 10 januari 1922

Wilhelmus Petrus Konings, geboren 11 november 1923

Maria Johanna Konings, geboren 15 juli 1926

Lucia Cornelia Konings

Zij wordt geboren op 12 januari 1891 en trouwt op 11 mei 1921 in Tilburg met Leonardus IJpelaar (1889 te Loon op Zand), schoenmaker van beroep. Er worden 3 kinderen geboren:

Martinus Petrus IJpelaar; 1922-1923

Martinus Petrus IJpelaar, geboren 10 mei 1926.

Petrus Cornelius IJpelaar; 1928-1928

Schoenmakersdynastie

Leo maakt deel uit van een uitgebreide schoenmakersfamilie. We geven een overzicht van de IJpelaars

die het schoenmakersvak in de 19^e eeuw beoefenen in Loon op Zand:

Piet Ijpelaar (1825); Jan Ijpelaar (1831); Hendrik Ijpelaar (1832); Kees Ijpelaar (1832); Gerard Ijpelaar (1834); Jan Ijpelaar (1836); Martinus Ijpelaar (1848) Leonardus Ijpelaar (1888)

Ze wonen allen in de Kerkstraat, de hoofdstraat van Loon op Zand, op de volgende huisnummers: 97-102-106-111-155/-156-163-164-175-187-200.

Lucia Konings overlijdt 5 februari 1931 te Loon op Zand. (Akte 26). Leonard blijft achter met een zesjarig kind. Hij zal hertrouwen.

Grootvader Piet Konings overlijdt 19 november 1929. Hij heeft al zijn kleinkinderen geboren zien worden. Het zijn er 16 in totaal waarvan er 4 zeer jong overlijden. De toekomst van de tak Konings - Zeegers is veilig gesteld

Godefridus Konings en Hendrikka Aben

*23.02.1819 Tilburg

+22.05.1883 Tilburg

X14.09.1848 Hilvarenbeek

*09.07.1817 Tilburg

+27.04.1876 Tilburg

Mathijs Konings

*11.07.1850 Moergestel

+10.05.1851 Moergestel

Alojsia Konings

*04.11.1852 Moergestel

+11.03.1905 Achterstraat Tilburg

Pitronella Konings

*04.04.1855 Moergestel

30.09.1942 Rotterdam

Johanna Konings

*10.10.1859 Hilvarenbeek

+02.11.1939 Hilvarenbeek

Het kleine gezin van Goof is enkel twee meisjes groot, maar het veroorzaakt een nauwelijks te bevatten stroom armoede, verdriet, ellende, en onaangepast gedrag. We hebben ons uiterste best gedaan om de gebeurtenissen overzichtelijk en leesbaar te presenteren. We hadden graag wat feiten willen verzachten, armoede willen verzwijgen, kindjes in leven willen houden, maar als schrijver van non-fictie kun je de werkelijkheid niet naar je hand zetten. Je hebt de plicht waarheidsgetrouw verslag te doen. En dat heb ik gedaan, met stijgende verbazing en ongeloof.

Om de geschiedenis van Goof en zijn nageslacht voldoende recht te doen, hebben we besloten er een

apart verhaal aan te wijden met als titel “*Langs ongebaande wegen*”.

In de fabriqueur beperken we ons tot de essentie van het leven van Goof Konings, dat is al boeiend genoeg.

Godefridus (Goof) wordt geboren op 23 februari 1819 als vierde zoon in het gezin van Mathijs Konings en Petronella de Bekker. Hij overlijdt 64 jaar oud, op 22 mei 1883 te Tilburg. Goof wordt feitelijk door zus Maria Cornelia opgevoed. Zij assisteert als oudste kind en enige dochter haar moeder bij allerlei regel-, en toezichttaken in het gezin. Als vader Mathijs in 1822 overlijdt, is Goof bijna 4 jaar. Er komt een nog grotere verantwoordelijkheid te liggen op de schouders van zus Maria. Hij zal zich tot een vrijgevochten vent ontwikkelen die eigengereid zijn plan trekt.

Huwelijken

Goof trouwt twee keer. Op 14 september 1848 te Hilvarenbeek met zijn Maria Catharina Hendrikka Aben met wie hij vier kinderen krijgt. Goof laat in de huwelijksakte vastleggen dat hij landbouwer is. Getuigen zijn:

- Peter van der Staak, 33 jaar, zwager van Goof
- Godefridus van der Staak, 23 jaar, broer van zwager
- Adriaan Aben, 65 jaar, boer, vader bruid
- Johannes Aben, 26 jaar, boer, broer bruid

De broers van der Staak zijn beiden dagloner, vader en zijn zoon Aben zijn beiden boer te Hilvarenbeek. Onder de trouwakte prijken de handtekeningen van moeder Petronella de Bekker (!) en Peter van der Staak. Vrouwen zijn anno 1848 niet tekeningsbevoegd.

De andere getuigen kunnen niet schrijven.

Goof en Henrikka gaan in Hilvarenbeek wonen. Op 14 september 1876 zal hij op 57-jarige leeftijd voor de tweede keer trouwen, nu met Anna Arons, 53 jaar oud. Het is het derde huwelijk van Anna. Ze gaan wonen op het adres Veldhoven 255, het huis van Goof.

Familie Aben

Henrikka wordt geboren in het gezin van oud-soldaat Adriaan Aben (1783-1857) en zijn 14 jaar jongere vrouw Louisa van der Meijden (1798-1873). Ze krijgen 4 kinderen die allen in Hilvarenbeek worden geboren. Het leeftijdsverschil tussen Henrikka en nakomertje Johanna bedraagt 14 jaar.

Dubbele familieband

De families Konings en Aben, worden door twee huwelijken met elkaar verbonden. Henrikka trouwt met Goof Konings. Haar nicht Johanna Maria Aben, (jongste dochter van haar broer Jan) trouwt met Hendrik Danklof uit Berkel-Enschot. Hun dochter Johanna Maria Danklof trouwt met Mathias Konings. Hij is de oudste zoon van Mathijs Konings, de jongste broer van Goof. Henrikka Aben is dus een tante van Johanna Maria Danklof en Goof Konings is de oom van Mathias Konings.

Kinderen

Maria Catharina (Henrikka) Aben (1783-1857)

Johanna Aben (1820-1821)

Johannes Aben (1822-1887)

Cornelis Aben (1828-1830)

Johanna Aben (1831-??)

Verwarring

Maria Catharina wordt ook Henrikka genoemd. Omdat zij zowel met haar doopnamen als met haar roepnaam in officiële stukken terecht is gekomen, ontstaat

er bij de officiële instanties de vraag of er wel sprake is van een en dezelfde persoon. Tijdens de huwelijks-sluiting van dochter Aloijsia, moet Goof onder ede verklaren dat zijn vrouw Maria Catharina Aben en Henrikka Aben een en dezelfde persoon zijn. Henrikka kan dat niet meer zelf doen, want zij overlijdt een jaar eerder op 19 mei 1875.

Johannes Aben

Hij trouwt eind maart 1845 met Catharina van Limpt (Liempt) die april 1821 te Reusel wordt geboren. Johannes is dagloner. Ze krijgen 7 kinderen die allemaal in Hilvarenbeek ter wereld komen. Johannes verhuist tussen mei 1866 en januari 1870 met zijn gezin naar Tilburg. Hij woont daar tussen 1870-1880 in de wijk Berkdijk op nrs. 236 en 3. Hij overlijdt op 18 december 1887 in de nabijgelegen wijk Korvel.

Zijn oudste zoon Cornelis Aben (1848) trouwt met Maria van Lissum (1854). Hij woont de eerste jaren van zijn huwelijk op adres Berkdijk 3. Zijn ouders wonen bij hem in. Cornelis en Maria krijgen 8 kinderen. Vijf ervan zullen op zeer jonge leeftijd overlijden. Alle overlijdens vinden kort na elkaar plaats tussen 1885-1886. In 1885 sterven in het gezin twee meisjes van nauwelijks een jaar oud, vlak na elkaar: op 3 en 5 februari. Wat de exacte doodsoorzaak is weten we niet, maar in 1885 heerst er cholera in heel Nederland.

Martinus, de oudere broer van Goof, woont in dezelfde periode ook op de Berkdijk. Het wonen in de wijken Berkdijk en Korvel-Laar heeft duidelijk de voorkeur van de familie Aben. Ze verhuizen als gevolg van de aanzuigende werking van de snelgroeïende industrie richting Tilburg, maar gaan vlakbij de gemeentegrens wonen, om zo dicht mogelijk bij Hilvarenbeek te kunnen blijven.

Geboorte van Mathijs

Op donderdag 11 juli 1850 om 2.00 uur 's nachts wordt in het gezin van Godefridus Keunings een kind geboren: een zoon. Hij krijgt de naam Mathijs. Getuige bij de aangifte zijn kandidaat-notaris van Breda en de heer Smolders, veldwachter.

Goof heeft grootse plannen

Op 3 januari 1849, enkele maanden na hun bruiloft is het echtpaar Konings-Aben naar Moergestel. Verhuisd. Ze willen samen een boerderij opzetten. Ze zijn ten slotte beiden "landbouwer".

Als er een 1,5 jaar later een zoon wordt geboren kan Goof beginnen met het realiseren van grootse plannen: ook een goedlopende boerderij met weverij, precies zoals zijn vader heeft gedaan.

Maar daar is dringend geld voor nodig. Zijn zoon Mathijs is een paar maanden oud, de toekomst lacht Goof toe.

Met instemming van zijn moeder, zus en broers vraagt Goof of hij vervroegd over zijn kandsdeel uit de nalatenschap van zijn vader mag beschikken. Er wordt een hypothecaire lening van fl. 400,00 afgesloten om in Moergestel een huis met grond te kopen.

Als onderpand voor de lening wordt door de familie een perceel bouwland ingebracht, groot 27 roeden en vijftig ellen en een perceel weiland groot 22 roeden en negentig ellen. Deze percelen zijn kadastraal bekend onder sectie H nr. 193 en sectie H nr. 310. Ze zijn door zijn vader Mathijs Konings in 1819 aangekocht. Beide percelen zijn vrij en onbelast.

Koop van onroerend goed te Moergestel

In 1850 laten moeder Petronella en zijn broers en zus een akte opmaken die het Goof mogelijk maken zijn plannen te realiseren:

Petronella de Bekker, weduwe van Mathijs Konings, wonende in de wijk Hasselt en haar kinderen Martinus, Cornelia, gehuwd met Peter van der Staak, Mathijs allen wonende te Tilburg en Godefridus wonende te Moergestel verklaren samen aan de heer Cornelis Jansen, raadslid en koopman te Tilburg schuldig te zijn Een bedrag van fl. 400,00 onder de volgende voorwaarden: De debiteuren betalen tot de finale aflossing van het bedrag 5% rente per jaar. De kapitaalverstrekker kan te allen tijde het openstaande bedrag terugvorderen met in acht name van een opzegtermijn van 6 maanden. Het pand dat wordt aangekocht te Moergestel mag worden verhuurd als woning. Blijven de debiteuren in gebreke dan kan verstrekker van het kapitaal zonder waarschuwing vooraf het geld terugvorderen.

Voor het hypothecaire lening van fl.400,00 wordt in Moergestel het volgende onroerend goed gekocht:

Huis met erf sectie C nr. 537a, groot vier roeden en 18 ellen

Bouw- of weiland, weiland sectie C nr. 537a

Bouw- of weiland, genaamd Het Drieske sectie C nr 555

Bouwland, genaamd De Voorste Hoef, sectie C nr. 551 alles te Moergestel

Een perceel dito groot zestien roeden, vijf en vijftig ellen, een lopense oude maat, gelegen als voor

Een perceel weide groot achtentwintig roeden, zes en negentig ellen, een en een half lopense maat, gelegen als voor

*Een perceel akkerland groot zestien roeden, vijf
en heide, onderdeel van sectie C nr. 715*

(Bron: 1850 oktober 14/ inv.nr. 305/73 Notaris HAA Wenning)

Mathijs Konings overlijdt

De vreugde over de geboorte van hun eerste kind, een zoon, is van korte duur. Op zaterdagavond 10 mei 1851 om 20.00 uur overlijdt Mathijs de Koning, nog geen jaar oud, in de ouderlijke woning. Maandag 12 mei doet Goof, vergezeld door zijn burens Hendrik van Akeren en Cornelis van Dijk aangifte (akte 4).

EEN VERHAAL APART

Alojsia (Louise) Konings

Dochter Alojsia (Louise) wordt geboren op 4 november 1852. Goof wordt bij het aangeven vergezeld door winkelier Jan Baptist Mulders 52 jaar en hoefsmid Jan van Hulten, 38 jaar.

Alojsia, Louise genoemd, wordt dienstbode. Samen met zus Petronella is zij ingeschreven in het dienstboden- en knechtenregister 1870-1889 van het dorp Alphen en Riel. Louise dient daar van 16 juni 1873 tot 22 juni 1875, die dag vertrekt ze naar Hilvarenbeek. Louise trouwt 27 april 1876 te Tilburg met Peter Stams. Peter wordt geboren te Boxtel op 12 oktober 1851. Louise overlijdt 11 maart 1905 op relatief jonge leeftijd van 53 jaar. Haar man Peter overlijdt 5 februari 1914. Ze krijgen 8 kinderen, allen in Tilburg geboren:

Johanna Stams, geboren 5 september 1877

Henrica Joanna Stams, geboren 13 mei 1879

Marinus Godefridus Stams, geboren 21 nov. 1880

Theodorus Jacobus Stams, geboren 21 januari 1883

Godefridus Stams, geboren 9 februari 1885

Frederik Petrus Stams, geboren 7 maart 1887
Petrus Stams, geboren 30 juni 1889
Gerardina Maria Stams, geboren 3 oktober 1892

Hoe het zeer bewogen leven van Louise en Peter en hun kinderen verloopt, wordt beschreven in een apart familieverhaal met de titel "*Sluipwegen en kronkelpaden*".

EEN ZWERVER ALS ECHTGENOOT

Petronella Konings

Petronella wordt geboren 5 april 1855. Ook zij gaat in betrekking als dienstbode. Ze dient eerst in Poppel en gaat aansluitend naar Alphen en Riel Een periode zijn beide zussen werkzaam op "*Kwaallb. A288*".

Op 11 mei 1877 is dochter Petronella Konings even thuis. Ze komt van Poppel en gaat direct door naar een betrekking in Alphen en Riel. Op dezelfde dag vertrekt zus Johanna naar Baarle-Hertog.

Petronella trouwt met Antoine Fontaine, weduwnaar en vader van 2 kinderen. Huwelijksdatum onbekend. Ze verhuizen naar Brussel, waar Fontaine op 6 maart 1888 overlijdt. Petronella is dan in verwachting en heeft als weduwe in Brussel niet veel meer te zoeken. Ze gaat met haar 2 stiefkinderen van 4 en 6 jaar, terug naar Tilburg en trekt in bij het gezin van haar zus en Piet Stams die in wijk Broekhoven-Oerle nr. 244 wonen. Daar wordt 2 oktober 1888 een zoon geboren: Antonie.

Petronella is pas 33 jaar en voelt zich te jong om de rest van haar leve weduwe te zijn. En haar kind en de 2 stiefkinderen hebben een vader nodig.

Henri Fontaine

Hij wordt 19 november 1882 geboren te Brussel. Henri wordt machinist en trouwt met Johanna Catharina van Manen. Op 8 juni 1907 verhuist hij met zijn gezin naar Breda. In 1913 woont hij in Rotterdam en is dan kastelein. In 1923 krijgt hij de Belgische nationaliteit. Hij overlijdt 2 juni 1958 te Rotterdam.

Theodorus Fontaine

Hij wordt geboren 17 november 1884 te Schaarbeek bij Brussel. Theo blijft ongehuwd. Tussen 1910-1920 woont hij in de Hasseltstraat 243. Van maart 1911 tot eind april 1912 is hij uitgeschreven vanwege verblijf in Rotterdam. Theo is verhuisd naar Rotterdam en overlijdt daar ongehuwd en kinderloos.

Antonius Fontaine

Antoon wordt geboren 2 oktober 1888 te Tilburg. Na 2 scheidingen trouwt hij op 13 november 1918 te Rotterdam met Maria Alida de Vries. In 1923 krijgt ook hij de Belgische nationaliteit. Antoon overlijdt te Rotterdam op 2 juni 1958. Kinderloos

Petronella's tweede huwelijk

Op 25 juni 1890 trouwt ze te Tilburg met Petrus Johannes (Piet) Beekman. Getuigen zijn

- twee losse getuigen (geen bloedverwanten):
- Piet Stams 39 jaar en arbeider, zwager van de bruid
- Antoine Somers 39 jaar, wever, zwager van de bruid

Ze gaat met hem in de wijk Oerle wonen op nr. 553, samen met de drie kinderen uit haar eerste huwelijk. Ze krijgt met Beekman 4 kinderen

We denken een ogenblik dat medio 1890 het leven van Petronella door haar huwelijk met Piet Beekman in een rustiger vaarwater zal terechtkomen. Dat is ijdele hoop.

Piet Beekman was voor zijn huwelijk een koopman zonder vaste woon- en verblijfplaats. Hij woonde op verschillende adressen in, en als hij een eigen woning had, verhuisde hij na korte tijd weer. Als echtgenoot en vader zet hij deze leefwijze in grote lijnen gewoon voort.

Hij trekt geregeld, regelmatig voor korte of langere tijd naar Antwerpen, Venlo en Gerresheim. Een enkele keer gaat stiefzoon Hendrik Fontaine met hem mee. Op genoemde plaatsen ziet hij vaak Piet Stams en zijn zonen. Vermoedelijk maken ze afspraken over gezamenlijke expedities.

De kinderen van Petronella en Piet zijn:

Henrica Beekman

Zij wordt geboren 13 mei 1891 Tilburg in de wijk Hoeven.

Ze trouwt op 5 februari 1913 te Rotterdam met Friedrich Wichmann. Op 24 december 1927 wordt de scheiding uitgesproken.

Op 9 december 1893 gaat het hele gezin, met uitzondering van Theodorus Fontaine, naar Antwerpen. Vader is daar enkele maanden eerder, op 25 juni naar toe vertrokken.

Josephina Beekman

Zij wordt geboren op 4 april 1894 te Tilburg. Haar vader is afwezig bij de geboorte. Hij ging enkele maanden eerder met zijn stiefzoon Hendrik Fontaine naar Gerresheim (D). Aangifte van de geboorte wordt

gedaan door vroedvrouw Maria Anna Nuijens. Josephina overlijdt 15 januari 1946 te Rotterdam, 51 jaar oud.

Kort na de geboorte van Josephina vertrekt Petronella met de baby en de andere kinderen naar Venlo.

Anna Maria Beekman

Zij wordt geboren 8 december 1896 (akte 1324) in de wijk Hasselt. Ze trouwt 27 maart 1918 te Rotterdam met Jan Arends. Op 6 mei 1927 wordt de scheiding uitgesproken.

Ze hertrouwt 12 juni 1929 in Rotterdam met Gerrit de Rover

Augustinus Beekman

Hij wordt geboren 3 maart 1899 (akte 254) in de wijk Veldhoven. Beekman is weer afwezig. Buurvrouw Maria Pistorius doet aangifte. Augustinus trouwt 10 oktober 1923 te Rotterdam met Elisabeth Ott. August overlijdt 28 september op 66-jarige leeftijd in Rotterdam.

Piet Beekman overlijdt 5 juli 1923 (akte 425) te Tilburg. Aangifte wordt gedaan door zijn broer Johannes Beekman, 63 jaar en Jan Vermelis 54 jaar, landbouwer te Tilburg. Pitronella overleeft hem 20 jaar. Ze overlijdt 30 september 1942 te Rotterdam, de stad waar al haar (stief)kinderen wonen.

De 3 broers Fontaine en ook de kinderen Beekman uit haar tweede huwelijk gaan uiteindelijk allemaal in Rotterdam wonen en zullen daar ook overlijden.

ONGEREMDE VOORTPLANTING

Johanna Keunings/Konings

Zij wordt geboren 10 oktober 1859 te Hilvarenbeek.

Bij het aangeven heeft Goof geen getuigen georganiseerd. Twee willekeurige personen, die waarschijnlijk

op dat moment op het gemeentehuis aanwezig zijn, treden als getuigen op: secretaris Ant. Van Lommer, 61 jaar en veldwachter Johannes de Kort.

Johanna trouwt met Antoine Somers op 19 april 1882 (akte 35) Tijdens de huwelijksluiting moet vader Goof officieel verklaren dat de achternaam Keunings die zijn dochter draagt, dezelfde is als de naam Konings van haar vader. Antonie overlijdt 20 maart 1916, op 64-jarige leeftijd.

Johanna hertrouwt met Petrus van den Brekel. Zij overlijdt op 2 november 1939 op 80-jarige leeftijd te Hilvarenbeek.

Johanna en Antonie krijgen in totaal 18 kinderen, waarvan een groot aantal, 4 meisjes en 2 jongens, jong overlijdt. Een doodgeboren kind niet meegerekend. De meeste kinderen worden geboren in de wijk Korvel op adres: Korvel 483. Op 7 augustus 1899 wordt verhuisd naar Korvel 1138 waar nog 3 kinderen ter wereld komen (Zie bijlage VII).

Henrikka Aben overlijdt

Henrikka zal op 19 mei 1875 overlijden (akte 28) Ze gaat op 4 mei naar Hilvarenbeek. We nemen aan dat ze op 4 mei al ziek is, want ze zal 14 dagen later in Hilvarenbeek overlijden. Zij wordt 57 jaar. We hebben sterk de indruk dat er een directe relatie is tussen het vertrek van Henrikka naar Hilvarenbeek en de huurovereenkomst die Goof afsluit met een zekere Van den Heuvel die met zijn 4 kinderen bij Goof intrekt.

Een nieuwe levensfase

GOOF HERTROUWT

Goof is 56 jaar en weduwnaar. Hij vult bij het aangeven van haar overlijden in "landbouwer" te zijn. Ambtelijk secretaris Franciscus Verlinden is bereid het

aangifteformulier van overlijden van zijn vrouw te tekenen, want Goof kan dat niet “wegens ongeleerdheid”. Henrikka is overleden, Aloijsia getrouwd en Petronella heeft een interne dienstbetrekking als dienstbode, alleen Joanna is regelmatig thuis. Op 13 oktober 1875 betreft zij met haar vader een huis in de wijk Veldhoven op nr. 255. Goof woont nog maar enkele maanden in de wijk Veldhoven als medio oktober 1875 een zekere Anna Arons, weduwe Henkelman, en haar twee kinderen bij hem in trekken. April 1876 overlijdt haar Petronella op 26-jarige leeftijd. Dezelfde maand trouwt dochter Aloijsia Konings met Peter Stams en verlaat het huis.

Huwelijk met Anna Maria Arons.

Op 14 september 1876 trouwen Goof (57) en Anna (53) (akte 132). Onder de getuigen is Adolf Arons uit Tilburg, 37 jaar en schoenmaker. Hij is een broer van de bruid. Het echtpaar gaat wonen in het huis van Goof, op het adres Veldhoven 255. Het is Anna's derde huwelijk; de twee voorgaande echtgenoten zijn overleden.

Het bruiloftskalf

De viering van zijn huwelijk is aanleiding tot een vermakelijke affaire. Goof raakt verstrikt in een zaak die de geur van diefstal heeft. Hij wordt in mei 1876 betrap op het in bezit hebben van een dood kalf dat niet is gekeurd en waar geen accijns voor is betaald.

Hij ontvangt twee dagvaardingen: een op 26 augustus van het Ministerie van Financiën voor het ontduiken van belasting (accijns), en daags na zijn huwelijk een dagvaarding van de Officier van Justitie vanwege vermoedelijke diefstal van het kalf, want Goof kan geen kwitantie overleggen.

Hij moet op 12 oktober 1876 voor komen bij de rechtbank van het Arrondissement van Den Bosch. In de dagvaarding staat dat Godefridus Konings in wijk K op nummer 255 woont. In het Bevolkingsregister van Tilburg kunnen we hem op dat adres niet vinden. (Nader onderzoek brengt aan het licht dat Goof, die sinds kort weduwnaar is, op nummer 256 woont. (Zijn dochter **Alojisia Konings en Peter Stams wonen bij hem in**).

We citeren uit de tenlastelegging:

“ten zijnen woonhuize te Tilburg in het zoogenaamde Nieuwe Diep wijk K nr. 255 op den 20ste Mei 1876 onafgehakte voorhanden hebben van een geslacht of door enig toeval gestorven kalf, dat ten gebruike werd gereedgemaakt, zonder dat door hem kon worden getoond kwitantie van betaalden accijns en zonder dat het kalf voorzien was van waardeermerk, geconstateerd bij den ambtseed opgemaakt geregistreerd en voor de beklagde ten raadhuize van Tilburg gedeponeerd verhaal van ambtenaar van 22 mei 1876.”

De officier van justitie eist twee cellulaire gevangenisstraffen van minstens drie dagen en een gevangenisstraf van maximaal een jaar, bij niet tijdig voldoen van de boetes. Godefridus bekent dat hij geen accijns heeft betaald.

“De rechter, overwegende de armoedige toestand van de beklagde, zijn onbesproken gedrag, zijne geaardheid om gevangenisstraf vraagt, veroordeelt beklagde en legt boete op van 2x fl. 10.00 bij niet betaling een dag gevangenisstraf per boete. Kalf wordt verbeurdverklaard” (Bron 24.107.134 BHIC Arrondissementsrechtbank Den Bosch, zitting van 12.10.1876, rolnr. 20444).

Goof komt er goed van af. We kijken wel even op van *“het onbesproken gedrag”* van Goof. Dat bewijst dat hij in 1876, voor het eerst serieus tegen de lamp loopt. Wat de rechter met *“zijne geaardheid”* bedoeld is maar al te duidelijk. Goof ziet eruit als een slemiel en

scharrelaar. Hij overlijdt op 22 mei 1883 en wordt 64 jaar. Anna zal hem 10 jaar overleven. Zij overlijdt op 14 november 1897, 74 jaar oud.

Tot besluit

Het leven van onze voorouders, Mathijs “de fabriqueur” en zijn vrouw Petronella, passeerde, samen met dat van hun kinderen en kleinkinderen, de revue. Maar Mathijs en Petronella hebben nog een kind, de jongste, hij heet ook Mathijs. Mathijs jr. woont en werkt heel zijn leven in alle rust als boer in de Hasselt. Mathijs wordt onze betovergrootvader. Hij krijgt als volgende een eigen generatieverhaal. De tijden gaan ingrijpend veranderen, de schaalvergroting in industrie, ook in landbouw en veeteelt, begint op gang te komen. Een vaste baan, een gegarandeerd inkomen, waarom nog zwoegen in weer en wind?

Geen van zijn kinderen zal boer worden.. Daarom krijgt het familieverhaal van Mathijs de toepasselijke titel “*De Laatste Boer*”.

Bijlage I Het gezin De Bekker-Willemse

a. Johanna de Bekker (1813-1887)

Johanna trouwt in 1841 met Cornelis Robbe, geboren in 1810 te Oisterwijk. Hij is een zoon van Godefridus Robbe en Maria Couwenberg. Johanna is dienstmeid, Cornelis dagloner. Ze wonen op Hasselt nr. 878. Er worden 3 kinderen geboren.

b. Geertruda de Bekker (1815-1892)

Gertruda neemt bijna letterlijk het stokje over van haar 35-jarige tante Gertruda de Bekker, die drie weken voor haar geboorte overlijdt. Ook zij blijft lange tijd vrijgezel. Tegen alle verwachtingen in trouwt Gertruda in 1856 op 40-jarige leeftijd met Cornelis Donders die 14 jaar jonger is. Ondanks het grote leeftijdsverschil overlijdt Cornelis toch als eerste, eind 1889, in hun woning in de wijk Kerk. Gertrude overlijdt begin januari 1892 op 76-jarige leeftijd.

c. Martinus de Bekker (1817- 1873)

Martinus wordt geboren op het adres, Hasselt 483. De andere kinderen worden geboren op nr. 476, de ouderlijke woning van hun vader. Martinus is metselaar en trouwt in 1839 met Johanna van Dongen. Hij woont zijn hele leven in Loon op Zand. Na het overlijden van Johanna in 1870, hertrouwt hij met Johanna de Jong. Martinus gaat door diepe dalen. Dochter Barbara overlijdt, 15 jaar oud. Zoon Peter wordt slechts 6 maanden. Zijn oudste zoon Leonardus overlijdt, ongehuwd, op 26-jarige leeftijd. Als Martinus zijn 50^e verjaardag viert, zijn echtgenote Johanna en alle kinderen verleden. Eind oktober 1873 overlijdt hij moederziel alleen. Hij wordt 52 jaar.

d. Goverdina de Bekker (1821-1909)

Goverdina blijft ongehuwd. Tussen 1849-1859 woont ze in bij het gezin van Laurens Mommers op het adres Hasselt 887. Goverdina is dagloonster. We komen haar in de periode tussen 1890 en 1900 in de wijk Goirke tegen, eerst op nr. 330. Daarna op het adres H486 (Goirkeplein). Begin 1908 verhuist ze naar het St. Jozefhuis waar ze eind november 1909 op 88-jarige leeftijd overlijdt.

e. Anna Maria de Bekker (1823-1892)

Anna Maria trouwt op 22 juni 1852 te Waalwijk met Hubertus Schalken. Ze krijgen 6 kinderen die allemaal in Waalwijk worden geboren en daar ook overlijden

f. Hendrica de Bekker (1825-1828)

Hendrica overlijdt op 3-jarige leeftijd.

f. August de Bekker (1828-1905)

Hij trouwt in 1867 op 37-jarige leeftijd met Petronella van Rijswijk. De loopbaan van August is die van een boer zonder land. In de periode 1849-1859 is August boerenknecht op de boerderij van de familie Martinus Konings-de Lepper, zoon van tante Petronella de Bekker, weduwe Konings. Tussen 1850-1870 werkt hij bij boeren in Udenhout en korte tijd bij een bierbrouwer in Raamsdonk.

Rond 1870 kiest August zoals zoveel mannen, voor een fabrieksbaan die geregelde werktijden en een vast loon garandeert. August overlijdt in 1905 en zijn vrouw in 1902.

Bijlage II

Kleinkinderen die grootmoeder Petronella Konings - de Bekker geboren ziet worden

Kinderen van dochter Cornelia

Christina van der Staak (1843)

Mathias van der Staak (1845)

Christiaan van der Staak (1848)

Peter van der Staak (1852)

Kinderen van zoon Martinus

Mathijs Konings (1844)

Arnoldus Konings (1845)

Cornelis Konings (1848)

Petrus Konings (1852)

Hendrikus Konings (1854)

Kinderen van Godefridus

Alojisia Konings (1852)

Petronella (1855)

Kinderen van jongste zoon Mathijs

Mathijs Konings (1853)

Godefridus (1854)

Op 22 maart 1856 overlijdt Petronella in de familieboerderij waar haar jongste zoon Mathijs met zijn gezin woont en werkt

Bijlage III

Gezin Mathias Van der Staak en Hendrikka de Laat

Petronella van der Staak

Geboren 27 januari 1870

Overleden 23 maart 1916

Trouwt 28 december 1893 Hendrik Knuit

10 kinderen

Engelina Maria van der Staak

Geboren 17 maart 1871

Overleden 12 december 1871

Maria Cornelia van der Staak

Geboren 14 juli 1872

Overleden 22 december 1944

Trouwt 21 juni 1893 Adrianus Spijkers

6 kinderen

Engelina Maria van der Staak

Geboren 27 september 1873

Overleden??

Trouwt 27 mei 1896 Antonius van Leeuwen

5 kinderen

Petrus van der Staak

Geboren 3 november 1874

Overleden 10 maart 1967

Trouwt 15 mei 1901 Adriana Vugts

4 Kinderen

Joanna Catharina van der Staak

Geboren 2 december 1876

Overleden 4 april 1967

Trouwt 25 mei 1898 Petrus van Cuijk

5 kinderen

Augustinus van der Staak

Geboren 17 april 1878

Overleden 24 april 1878

Augustinus an der Staak

Geboren 8 mei 1879

Overleden 8 mei 1879

Joanna Engelina van der Staak

Geboren 3 november 1880

Overleden 26 oktober 1970

Trouwt 29 augustus 1906 Wijandus van Lieshout

9 kinderen

Maria Christina van der Staak

Geboren 29 april 1882

Overleden ??

Trouwt 2 aug. 1905 Joannes Kouwenberg

Trouwt 17 april 1913 Josephus van Iersel

Magdalena Adriana van der Staak

Geboren 24 september 1883

Overleden 9 oktober 1884

Adriana Magdalena van der Staak

Geboren 31 december 1884

Overleden 1 november 1918

Trouwt 15 oktober 1907 Joannes Reabel

7 kinderen

Joannes Matheus van der Staak

Geboren 29 augustus 1886

Overleden 25 februari 1971

Trouwt Louise Arden

Anna Maria van der Staak

Geboren 11 december 1888

Overleden 25 september 1930

Trouwt 18 november 1926 Jan. v.d. Mosselaar

Bijlage IV Familie De Lepper-Mathijzen

1. Arnoldus (1769-1828)
2. Magdalena (1771-1855) trouwt Gijsbert Brok
3. Adriaan (1772-1819) trouwt Maria van Vught
4. Maria (1774-1855) trouwt Johannes Kuypers
5. Petronella (1775-1775)
6. Johanna (1777-1777)
7. Cornelia (1779-1779)
8. Margo (1780-1780)
9. Cornelia (1783-1811) trouwt 1811 Jan Zwerts
10. Zegerus (1786-1869) trouwt Adriana Verhulst

Familie De Lepper-Zwerts

1. Doodgeboren kind (1809-1809)
2. Johannes (1810-1811)
3. Johanna 1811-1856) trouwt Adriaan de Brouwer
4. Johanna Maria (1813-1813)
5. Magdalena (1816-1872) trouwt Martinus Konings
6. Johanna Maria (1817-1848) trouwt W. Verhoeven
7. Cornelis (1819-1880)
8. Adrianus (1821-1856) trouwt Maria Elisa Verster
9. Petronella (1822-1879) trouwt Gerard Kruyssen

Bijlage V Gezin van Konings en Zeegers

Magdalena Cornelia

Geboren 16 april 1882

Overleden december 1884

Philomena Maria

Geboren 19 maart 1884

Overleden 15 december 1965

Magdalena Henrica

geboren 25 januari 1886

Zij overlijdt september 1886..

Norbertus Joannes P.

Geboren 1 aug. 1887

Overleden 6 oktober 1963

Leonardus Martinus

Geboren 27 april 1889

Overleden begin september 1889.

Lucia Cornelia

Geboren 12 januari 1891

Overleden 5 februari 1931

Adrianus Josephus

Geboren 22 sept. 1893

Overleden 4 december 1980

Cornelia Helena

Geboren 31 oktober 1896

Overleden 17 september 1961

Bijlage VI Het gezin van Philomena Konings en Piet van Dongen

Antonius van Dongen

Geboren 8 maart 1913

Overleden 28 november 1919

Maria van Dongen

Geboren 6 maart 1914

Trouwt Marinus van Kerkoerle

Joannes van Dongen

Geboren 1 augustus 1915

Trouwt Maria de Poot

Leonardus van Dongen

Geboren 25 februari 1917

Overleden op 29 december 1946

Getrouwd met Maria Weeterings

Franciscus van Dongen

Geboren 21 augustus 1919

Antonius van Dongen

geboren 20 februari 1921

Adrianus, geboren 9 april 1923

Overlijdt 2 september 1923

Doodgeboren kind in 1925

Bijlage VII Gezin Somers-Keunings

Antonia, geboren 30 april 1883
Overleden 29 december 1919
Trouwt 7 augustus 1907 Hendrikus Voogt

Henrica, geboren 23 juli 1884
Overleden 13 oktober 1892 8 jaar oud

Francisca geboren 8 november 1885
Overleden 11 maart 1946
Trouwt 12 april 1921 Franciscus Teunis

Josephina geboren 27 maart 1887
Overleden 18 december 1961
Trouwt 6 mei 1914 Wilhelmus Spierings

Cornelis geboren 11 oktober 1889
Overleden 5 juni 1891 1 jaar oud

Petronella geboren 17 april 1891
Overleden 13 augustus 1968

Dodgeboren kind geboren 17 april 1893

Henricus geboren 10 april 1894
Overleden 24 mei 1970
Trouwt 1 september 1921 Wilhelmina Klerx

Cornelis geboren 17 april 1896
Overleden 16 december 1899 3 jaar oud

Wilhelmina geboren 26 juli 1897
Overleden 18 november 1897 3,5 maanden oud

Franciscus geboren 4 januari 1899
Overleden 7 juli 1988

Catharina geboren 30 mei 1901
Overleden 30 mei 1901 1 dag oud

Ludovicus geboren 30 mei 1901
Overleden 7 juni 1901 een week oud

Henrica geboren 24 juli 1903
Overleden 15 maart 1983